

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

EVLİ KADINLARDA DUYGUSAL ZEKÂ VE EVLİLİK UYUMU İLİŞKİSİ
AİLE DANIŞMANLIĞI MERKEZİ ÖRNEĞİ

TEZİ YAZAN
Halil ÖZGEN

Danışman: Doç. Dr. Murat KOÇ

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Şükrü UĞUZ

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)

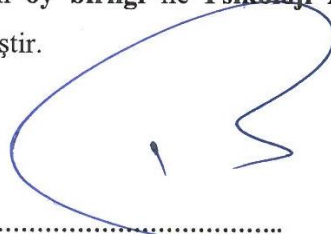
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / HAZİRAN 2019

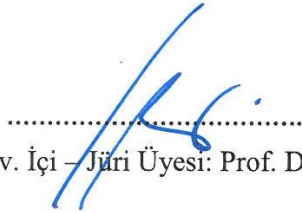
ONAY

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

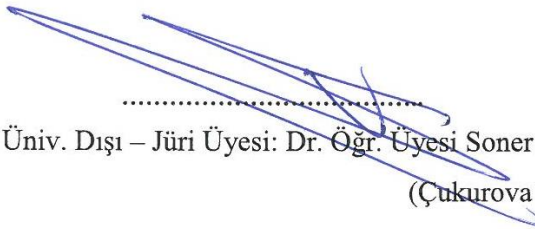
201610087 numaralı öğrencimiz olan **Halil ÖZGEN** tarafından hazırlanan “**Evli Kadınlarda Duygusal Zeka Ve Evlilik Uyumu İlişkisi - Aile Danışmanlığı Merkezi Örneği**” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından **oy birliği** ile **Psikoloji** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Asıl Üye – Üniv. İçi – Tez Danışmanı – Jüri Başkanı: Doç. Dr. Murat KOÇ

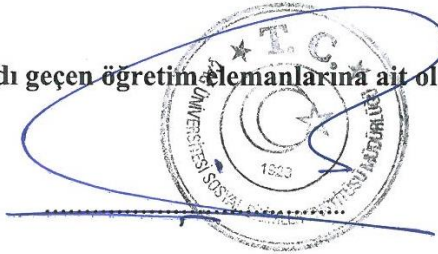

Asıl Üye – Üniv. İçi – Jüri Üyesi: Prof. Dr. Şükrü UĞUZ

Asıl Üye – Üniv. Dışı – Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK
 (Çukurova Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

17 / 06 / 2019

Doç. Dr. Murat KOÇ
 Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

**Her konuda fikir sahibi olmaktansa
Bir konuda fikrin sahibi olmayı yeğlerim.
Halil ÖZGEN**

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

17 / 06 / 2019

Halil ÖZGEN

TEŞEKKÜR

Akademik kariyerimde ortaya koyduğum bu bilimsel eserin meydana gelmesinde emeği geçen değerli ve kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Murat KOÇ'a minnet duygularıyla teşekkürü borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum. Kendisinin bana olan inancını boşa çıkarmadığım için çok gururlu ve mutluyum.

Ayrıca bilimsel önerileriyle beni yönlendiren alan yazın konusunda çalışmadaki eksiklikleri gidermemde bana yardımcı olan Ayşe Şenay KOÇ'a, verilerin analizi konusunda Nazlıcan TOKLU ve Yonca BİR'e, değerli geribildirimleri için Dr. Soner ÇAKMAK'a ve bilimsel düşünmeyi öğreten Prof. Dr. Şükrü UĞUZ'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu çalışmanın meydana gelmesinde harcadığım yoğun mesaimde maddi manevi desteğini esirgemeyen ve her zaman sabırla yanımda olup beni destekleyen değerli eşim Safiye ÖZGEN'e sevgilerimi sunuyorum.

Son olarak babalarımın akademik kariyerine kazandırdığı bu çalışmanın haklı gururunu yaşayan çocuklarım Bahar ÖZGEN'in, Eylül ÖZGEN'in ve Orhan ÖZGEN'in gelecekte daha yüksek başarılar elde etmesini temenni ediyorum.

17 / 06 / 2019

Halil ÖZGEN

ÖZET

EVLİ KADINLARDA DUYGUSAL ZEKÂ VE EVLİLİK UYUMU İLİŞKİSİ AİLE DANIŞMANLIĞI MERKEZİ ÖRNEĞİ

Halil ÖZGEN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Murat KOÇ

Haziran 2019, 107 Sayfa

Bireyin yaşamda karşılaştığı problemleri çözmeye adına kendisinin ve başkalarının duygularını anlaması ve diğerleriyle iletişim kurması yeteneği olan duygusal zekânın, iletişim ve çatışmanın yoğun olduğu evliliklerde uyum için önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada evlilik uyumu olan ve olmayan şeklinde gruplandırılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri arasındaki farklılıkların incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bununla birlikte evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri ve evlilik uyumu düzeyleri sosyodemografik özellikleri açısından incelenmesi çalışmanın alt amacını oluşturmaktadır.

Çalışmaya Adana ilinde yer alan ve T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı faaliyet gösteren özel bir Aile Danışmanlığı Merkezine başvuran 432 evli kadın katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Kısa Formu (Petrides ve Furnham, 2000; Deniz, Özer ve Işık, 2013) ve Evlilik Uyum Ölçeği (Locke ve Wallace, 1959; Tutatel-Kışlak, 1999) kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi formu kullanılarak, evli kadınların sosyodemografik özelliklerine ilişkin veriler elde edilmiştir.

IBM SPSS Statistics 21.00 ile demografik değişkenler için frekans ve yüzde dağılımı, ölçek puanlarının demografik özelliklere göre farklılıklarının testinde t testi ve tek yönlü Anova testi, varyansların değerlendirilmesinde LSD ve Tamhane testlerinden faydalanılmıştır. Evli kadınların uyumlu ve uyumsuz şeklinde gruplandırılmasında evlilik uyumu ölçeği kesme puanı esas alınmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, evliliklerinde uyumlu olan kadınların duygusal zekâ düzeylerinin (iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik) uyumsuz olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Değişkenler arası korelasyon sonucunda ise evli kadınların duygusal zeka düzeyleri (iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik) ile evlilik uyumu arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre, evli kadınların duygusal zekâ düzeylerinin çalışma durumu, eğitim durumu ve gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilirken; flört süresi, evlenme yaşı, evlilik süresi ve çocuk sahibi olma değişkenlerine göre farklılaşma görülmemiştir. Evli kadınların evlilik uyumu genel puanlarının ise, evlilik süresi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği; çalışma durumu, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, flört süresi, evlenme yaşı ve çocuk sahibi olma değişkenlerine göre farklılaşma göstermediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zekâ, Evlilik, Evlilik Uyumu, Sosyodemografik Özellikler.

ABSTRACT**THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE AND
MARITAL ADJUSTMENTS OF MARRIED WOMEN
FAMILY COUNSELING CENTER EXAMPLE****Halil ÖZGEN****Master Thesis, Department of Psychology****Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Murat KOÇ****June 2019, 107 Pages**

Emotional intelligence, which is the ability of the individual to understand the feelings of the individual and others and to communicate with others in order to solve the problems encountered in life, is thought to have importance for harmony in marriages where communication and conflict is intense. The aim of this study was to investigate the differences between the emotional intelligence levels of married women grouped as compatible and non-compatible. In addition, the relationship between married women's emotional intelligence levels and marital adjustment were examined. On the other hand, it is examined of emotional intelligence levels and marital adjustments of married women according to sociodemographic variables.

The study was carried out into a private Family Counseling Center under the Republic of Turkey Ministry of Family, Labour and Social Services with 432 women married in Adana. In the study; Trait Emotional Intelligence Scale-Short Form (Petrides ve Furnham, 2000; Deniz, Özer and Işık, 2013) and Marital Adjustment Scale (Locke ve Wallace, 1959; Tutatel-Kışlak, 1999) were used as data collection tools. And also, the data about some sociodemographic variables of married individuals has been obtained by using Personal Information Form which has been designed by the researcher.

Frequency and percentage distribution was used for demographic variables; moreover, t test and one-way ANOVA test was used for testing hypotheses with IBM SPSS Statistics 21.00. LSD and Tamhane test was used to evaluate variances. Marital adjustment group is based on the cut-off score of the marital adjustment scale.

According to the results of the study, it was found that the levels of emotional intelligence (well-being, self-control, emotionality and sociability) of the women who were compatible with their marriages were higher than those of those who were non-compatible. There was a significant positive correlation relationship between married women's emotional intelligence levels (well-being, self-control, emotionality and sociability) and marital adjustment.

It has been detected in another result that there was statistically significant difference between educational level, income level, working status variables and emotional intelligence levels of married women. However, there was no statistically significant difference between flirting period, age of marriage, marriage period, number of the child variables and emotional intelligence levels of married women.

As another results, there was statistically significant difference between marriage period variable and marital adjustments of women married. However, it was found that there was no statistically significant difference between working status, education level, income level, flirting time, age of marriage, having children variables and marital adjustments of women married.

Keywords: Emotional Intelligence, Marriage, Marital Adjustment, Sociodemographic Variables.

ÖNSÖZ

Evlilik, kişiler arası iletişimlerin çok yoğun yaşandığı toplumsal bir kurumdur. Yaşam içinde aldığımız en önemli kararlardan bir tanesi de evliliğdir. Evlilik sayesinde iki insan hayatlarını birleştirerek ruhsal, duygusal ve bedensel anlamda mutlu olmayı hedefler.

Toplumun temel taşı olan aile kurumunun sağlıklı olması toplumun sağlığı için de önemlidir. Aile içindeki eşlerin birbirleriyle olan ilişkisi ve uyumu toplumda yaşayan bireylerin ilişki ve uyumunun bir örneğidir. Dolayısıyla eşler arasında uyum sağlıklı bir evlilik için önemlidir. Evli bireylerin kendileriyle ve akrabalarıyla iletişimleri, ev işleriyle ilgili görev ve sorumlulukları, birlikte hareket etmeleri, cinsel yaşamları ve birbirlerini kabul etmeleri evlilik uyumu için önemli etkenlerdendir.

Evli bireyler arasında duygusal paylaşımların eksik olması, problemlerin çözümünde empatiden uzaklaşılması, huzursuzluğun artmasına, iletişim sorunlarına ve çatışmanın meydana gelmesine ve neden olacaktır. Tüm bunlar evlilikte uyumu bozan etkenlerdir. Bu açıdan kişiler arası iletişimlerin kalitesi evlilik kurumu için de önemlidir. Uyumlu bir evlilikte yaşanan problemlerin çözümünde eşlerin birbirlerinin duygularını anlaması, tanınması, idare edebilmesi, yönetmesi ve birbirleriyle empati kurabilmesi duygusal zekâyı gerekli kılmaktadır.

Evlilikte yaşanan sorunların aile içindeki anne-baba ve çocukların akıl ve ruh sağlıkları üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bu açıdan araştırmada sağlıklı bir evlilik için evlilik uyumu ile ilişkili bir kavram olduğu düşünülen duygusal zekânın önemi ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

17 / 06 / 2019

Halil ÖZGEN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ	x
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xvi
TABLolar LİSTESİ	xvii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xix
EKLER LİSTESİ	xx

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Problemi	2
1.4. Araştırmanın Önemi	2
1.5. Araştırmanın Hipotezleri.....	3
1.6. Araştırmanın Sayıltıları.....	4
1.7. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	5
1.8. Tanımlar	5

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Duygusal Zekâ Kavramı	6
2.1.1. Duygusal Zekâ Kavramının Tarihsel Gelişimi	8
2.1.2. Duygusal Zekâ Modelleri.....	10

2.1.2.1. Mayer ve Salovey Modeli	10
2.1.2.1.1. Duyguları Algılama.....	11
2.1.2.1.2. Duyguların Kullanımı	12
2.1.2.1.3. Duyguları Anlama.....	12
2.1.2.1.4. Duyguları Yönetme	12
2.1.2.2. Bar-On Duygusal Zekâ Modeli.....	13
2.1.2.2.1. İçsel Bileşenler	14
2.1.2.2.2. Kişiler Arası Bileşenler	15
2.1.2.2.3. Stres Yönetimi Bileşenleri	15
2.1.2.2.4. Uyumluluk Bileşenleri	16
2.1.2.2.5. Genel Ruh Hali Bileşenleri	16
2.1.2.3. Cooper ve Sawaf Duygusal Zekâ Modeli	17
2.1.2.3.1. Duyguları Öğrenmek.....	17
2.1.2.3.2. Duygusal Zindelik.....	18
2.1.2.3.3. Duygusal Derinlik	18
2.1.2.3.4. Duygusal Simya	19
2.1.2.4. Daniel Goleman Modeli.....	19
2.1.2.4.1. Öz Bilinç	20
2.1.2.4.2. Duyguları Yönetme.....	20
2.1.2.4.3. Motivasyon.....	20
2.1.2.4.4. Empati	21
2.1.2.4.5. Sosyal Beceri.....	21
2.1.3. Duygusal Zekâ İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	21
2.1.4. Duygusal Zekâ İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	24
2.2. Evlilik Kavramı.....	25
2.2.1. Evlilik Uyumu	27
2.2.2. Evlilik Uyumunu Etkileyen Etmenler	30
2.2.3. Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	32
2.2.4. Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	35

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı	38
3.2. Araştırmanın Modeli	38
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	39
3.4. Araştırmanın Yapılışı (Prosedür)	39
3.5. Veri Toplama Araçları	39
3.5.1. Kişisel Bilgi Formu	39
3.5.2. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Kısa Formu.....	39
3.5.3. Evlilik Uyum Ölçeği	40
3.6. Verilerin Analizi.....	40
3.7. Araştırmanın Güvenirliği	41

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. Evli Kadınların Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı.	42
4.2. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği Puan Ortalamalarının Betimleyici İstatistikleri.	43
4.3. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Evlilik Uyumuna Açısından İncelenmesi	44
4.3.1. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları	44
4.3.2. Evli Kadınların İyi Oluş Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları	44
4.3.3. Evli Kadınların Öz Kontrol Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları	45
4.3.4. Evli Kadınların Duygusallık Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları	45
4.3.5. Evli Kadınların Sosyallik Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları	46
4.4. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Sosyodemografik Özellikler Açısından incelenmesi	46

4.4.1. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları	46
4.4.2. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Eğitim Durumlarına Göre Ortalamaları	47
4.4.3. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Gelir Düzeylerine Göre Ortalamaları	48
4.4.4. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Flört Süresine Göre Ortalamaları	49
4.4.5. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlenme Yaşına Göre Ortalamaları	49
4.4.6. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlilik Süresine Göre Ortalamaları	50
4.4.7. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Ortalamaları	50
4.5. Evli Kadınların Evlilik Uyumlarının Sosyodemografik Özellikler Açısından İncelenmesi	51
4.5.1. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları	51
4.5.2. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Eğitim Durumlarına Göre Ortalamaları	51
4.5.3. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Gelir Durumlarına Göre Ortalamaları	52
4.5.4. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Flört Sürelerine Göre Ortalamaları	52
4.5.5. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Evlenme Yaşına Göre Ortalamaları	53
4.5.6. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Evlilik Süresine Göre Ortalamaları	53
4.5.7. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Ortalamaları	54
4.6. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Evlilik Uyumu Puanları Arasındaki Korelasyon İlişkisi	55
4.7. Hipotezlerin Sınanması	56

BÖLÜM V**5. TARTIŞMA VE YORUM**

5.1. Duygusal Zekâ ve Evlilik Uyumu.....	60
5.2. Duygusal Zekâ ve Sosyodemografik Özellikler	61
5.3. Evlilik Uyumu ve Sosyodemografik Özellikler.....	62

BÖLÜM VI**6. SONUÇ VE ÖNERİLER**

6.1. Sonuç.....	64
6.2. Öneriler	66

7. KAYNAKÇA..... 68**8. EKLER..... 78****9. ÖZGEÇMİŞ..... 87**

KISALTMALAR

IQ	: Intelligence Quotient
EI	: Emotional Intelligence
EQ	: Emotional Quotient
DZ	: Duygusal Zekâ
SPSS	: Statistical Package For Social Sciences
DZÖÖ-KF	: Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Kısa Formu
EUÖ	: Evlilik Uyumu Ölçeği
ESI	: Emotional-Social Intelligence

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği Kısa Formu'nun İç Tutarlılık Katsayıları.	41
Tablo 2. Evlilik Uyum Ölçeğinin İç Tutarlılık Katsayıları.	41
Tablo 3. Evli Kadınların Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı.	42
Tablo 4. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği Puan Ortalamalarının Betimleyici İstatistikleri.	43
Tablo 5. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları.	44
Tablo 6. Evli Kadınların İyi Oluş Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları.	45
Tablo 7. Evli Kadınların Öz Kontrol Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları.	45
Tablo 8. Evli Kadınların Duygusallık Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları.	46
Tablo 9. Evli Kadınların Sosyallik Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları.	46
Tablo 10. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları.	47
Tablo 11. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Eğitim Durumlarına Göre Ortalamaları.	48
Tablo 12. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Gelir Düzeylerine Göre Ortalamaları.	49
Tablo 13. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Flört Süresine Göre Ortalamaları.	49
Tablo 14. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlenme Yaşına Göre Ortalamaları.	50
Tablo 15. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlilik Süresine Göre Ortalamaları.	50
Tablo 16. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Ortalamaları.	51

Tablo 17. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları.	51
Tablo 18. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Ortalamaları.	52
Tablo 19. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Gelir Durumuna Göre Ortalamaları.	52
Tablo 20. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Flört süresine Göre Ortalamaları.	53
Tablo 21. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Evlenme Yaşına Göre Ortalamaları.	53
Tablo 22. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Evlilik Süresine Göre Ortalamaları.	54
Tablo 23. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Ortalamaları.	54
Tablo 24. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Evlilik Uyumu Puanları Arasındaki Korelasyon İlişkisi.....	55

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Araştırmanın Modeli	38

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
8.1. Etik Kurul Onayı.....	78
8.2. Kişisel Bilgi Formu.....	79
8.3. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Kısa Formu	80
8.4. Evlilik Uyum Ölçeği.....	81
8.5. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği İzin Formu.....	82
8.6. Evlilik Uyum Ölçeği İzin Formu	83
8.7. Çağ Üniversitesi İzin Belgesi	84
8.8. Anket Uygulama Onay Yazısı	85

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı

Duygusal zekâ, insanın zorluklara rağmen yoluna devam edebilmesi adına kendini harekete geçirmesi ve umudunu sürdürebilmesi, ruh halini düzenleyerek sorunlar karşısında düşünme becerisini devam ettirebilmesi, dürtülerini kontrol ederek empati yapabilmesi, olarak tanımlanmaktadır (Goleman, 2016). Bir anlamda duygusal zekâ kişiler arası iletişimi kolaylaştıran, kendisinin ve başkalarının duygularını tanıma, anlamlandırma ve etkili olarak kullanma yeteneğidir. Duygusal zekâ başkalarının isteklerini anlamak, stres kaynakları ile baş edebilmek için gereklidir (Baltaş, 2011).

Yukarıdaki tanımlardan duygusal zekâ düzeyi yüksek olan bireylerin duyguları tanımlayıp ifade edebilen, başkalarıyla işbirliği içerisinde pozitif yönde ilişkiler kurabilen ve empati yeteneği olan bireyler olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum bireylerin olumsuz duygularla ve stres kaynakları ile daha kolay başa çıkabileceklerini ve mücadele edebileceklerini düşündürmektedir.

Ailenin temeli olarak kabul edilen evlilik, insanlığın yeniden üretimini amaçlayan toplumsal bir yapıdır. İki ya da daha fazla kişi arasında hukuken tasdik edilen ve toplum tarafından onaylanmış olan evlilik, taraflara cinsel ilişki dâhil birçok konuda hak ve sorumluluk tanır (Budak, 2017). Evlendirme memuru ile birlikte şahitler önünde taraflarca imza altına alınan evlilik ile karşı cinsten iki birey kendi iradeleri ile yaşamlarını birleştirmektedirler (Çiftçi ve Biçici, 2005).

Evliliği ilgilendiren konularda karşılıklı iletişim kuran, fikir ortaklığı içinde sorunlarını olumlu biçimde çözebilen çiftlerin evlilikte uyumlu oldukları düşünülmektedir. Bu anlamda hayatlarını bir araya getiren çiftlerin evlilikte mutlu olma durumunun ilişki kurma yetenekleri ile ilgili olduğu söylenebilir. Evlilikte meydana gelen sorunların farkında olunması ve çözülmesi önemli bir ilişki kurma becerisidir. Etkili sorun çözme yöntemleri kullanan çiftlerin daha anlamlı, mutlu ve uyumlu çiftler olduğu görülmektedir (Erbek ve ark, 2005a). Evlilikte çiftlerin zayıf ve güçlü taraflarını tanıması, duygu ve davranışlarını kontrol altına alabilmesi, eşlerinin duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışması gerekmektedir. Duygusal zekâyı gerekli kılan bu durumun evlilikte uyumu yakalamak için önemlidir. (Cingisiz ve Murat, 2010).

Evlilikte çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri arttıkça birbirlerini dinlemesi ve anlaması, birbirlerine saygı göstermesi, değer vermesi ve mutlu olma olasılıkları da artmaktadır (Gottman ve Silver, 2017). Bu açıdan duygusal zekânın evliliği olumlu yönde etkilediği düşünülebilir. Duygusal zekânın yetersiz olduğu durumlarda ise evlilik ilişkilerinde uyum sorunları meydana gelmektedir (Gottman, 1994). Bu durum duygusal zekânın evli çiftlerin boşanma ihtimalini azaltmada etkili olduğunu düşündürmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada evlilik uyumu olan ve olmayan şeklinde gruplandırılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri arasındaki farklılıkların incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bununla birlikte evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri ve evlilik uyumu düzeyleri sosyodemografik özellikleri açısından incelenmesi çalışmanın alt amacını oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Problemi

Evliliklerinde uyumlu olan ve olmayan kadınların duygusal zekâ düzeylerinin farklılıklar gösterdiği; ayrıca evli kadınların sosyodemografik özelliklerinin duygusal zekâ düzeyleri ve evlilik uyumu düzeyleri üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Son zamanlarda yapılan araştırmalarda, çiftlerin eğitim seviyelerinin yükselmesi, iş hayatında kadınların artışı ve kadınların hak arayışlarının ön plana çıkması, boşanmanın hukuken kolaylaştırılması ve toplumsal birtakım sebepler ile birlikte boşanma oranlarında artış olduğu düşünülmektedir (Binay, 2018). Bu durum evlilik kurumunun korunması adına yapılan araştırmaların önemini ortaya çıkarmaktadır.

Bu çalışmada evli kadınların duygusal zekâsının evlilikte uyum sorunlarının çözümü ile ilişkili bir kavram olduğu ve sağlıklı evliliklerin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Alan yazın incelendiğinde duygusal zekâ ve evlilik uyumu ile ilgili olarak gerek yurt içi, gerekse yurt dışında birçok araştırma yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, evli kadınların duygusal zekâ düzeylerini inceleyen yurt içi çalışmaların yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Evli kadınların duygusal zekâları konusunda yapılacak olan çalışmalardan elde edilecek bilgiler, evlilikte uyum sorunlarını önleyen ya da azaltan müdahalelere duyulan gereksinim dolayısıyla önem arz etmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bilgilerin hem alan yazına hem de uygulayıcılara fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Hipotezleri

Yukarıda açıklanan amaçlar ve alan yazın taramasından elde edilen teorik bilgi doğrultusunda belirlenen hipotezler şunlardır:

Hipotez 1: Evlilik uyumu olan ve olmayan evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri farklılık göstermektedir.

Hipotez 1a: Evlilik uyumu olan ve olmayan evli kadınların iyi oluş düzeyleri farklılık göstermektedir.

Hipotez 1b: Evlilik uyumu olan ve olmayan evli kadınların öz kontrol düzeyleri farklılık göstermektedir.

Hipotez 1c: Evlilik uyumu olan ve olmayan evli kadınların duygusallık düzeyleri farklılık göstermektedir.

Hipotez 1d: Evlilik uyumu olan ve olmayan evli kadınların sosyallik düzeyleri farklılık göstermektedir.

Hipotez 2: Evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri sosyodemografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 2a: Evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri çalışma durumuna göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 2b: Evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri eğitim durumlarına göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 2c: Evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri gelir durumuna göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 2d: Evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri evlenmeden önceki flört sürelerine göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 2e: Evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri evlenme yaşına göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 2f: Evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri evlilik sürelerine göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 2g: Evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri çocukların sayısına göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 3: Evli kadınların evlilik uyumları sosyodemografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 3a: Evli kadınların evlilik uyumları çalışma durumuna göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 3b: Evli kadınların evlilik uyumları eğitim durumlarına göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 3c: Evli kadınların evlilik uyumları gelir durumuna göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 3d: Evli kadınların evlilik uyumları evlenmeden önceki flört sürelerine göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 3e: Evli kadınların evlilik uyumları evlenme yaşına göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 3f: Evli kadınların evlilik uyumları evlilik sürelerine göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 3g: Evli kadınların evlilik uyumları çocukların sayısına göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 4: Evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 4a: Evli kadınların iyi oluş düzeyleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 4b: Evli kadınların öz kontrol düzeyleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 4c: Evli kadınların duygusallık düzeyleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 4d: Evli kadınların sosyallik düzeyleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.6. Araştırmanın Sayıtları

- Bu araştırmada evli kadınların kişisel bilgi formunu ve ölçekleri samimi ve doğru bir şekilde cevapladıkları varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan, Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Kısa Formu (DZÖÖ-

KF) ve Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ) ölçeklerinin araştırmada belirtilen amaç ve alt amaçları ölçtüğü varsayılmıştır.

- Katılımcılardan elde edilecek verilerin analizinde kullanılacak istatistiksel tekniklerin araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.7. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

- Bu çalışmadaki veriler yalnızca Adana ilinde bulunan Aile Danışmanlığı Merkezine başvuran evli kadınlardan elde edilmiştir. Bu nedenle çalışmayı kabul eden evli kadınları temsil etmesi ile sınırlıdır. Dolayısıyla bu bulgulara bakarak tüm evli kadınlara genelleme yapılması uygun değildir.
- Çalışma uygulandığı zaman dilimi ile sınırlı olduğu ve evli kadınlara ulaşmanın zorluğu sebebiyle kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır.
- Bununla birlikte ölçümler evli kadınların kendi beyanlarına dayalı olmasından dolayı, çalışmaya katılanların algılarının verilerin gerçekliğine etkisi olmaktadır.

1.8. Tanımlar

Duygusal Zekâ: Bireyin duygularını ifade edebilmesi, duygularını etkin biçimde kullanması, kendisinin ve başkalarının duygularını fark edebilmesi ve bu süreçler sonucunda ortaya çıkan bilgiyi düşünce ve davranışlarında etkili biçimde kullanabilmesi yeteneğidir (Mayer ve Salovey, 1997).

Evlilik: Karşı cinsten iki kişinin birlikte yaşamak, yaşantılarını paylaşmak, çocuk dünyaya getirmek ve geliştirmek amacıyla bir araya gelmesiyle oluşturdukları bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 2017)

Evlilik Uyumu: Çiftlerin birbirlerine ve evliliklerine uyum sağlayacak biçimde değişim gösterebilmeleri ve kurdukları etkili iletişim ile anlaşmazlıkları çözebilmeleri karşılığında evliliklerinde hissedilen mutluluktur (Locke, 1968).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Duygusal Zekâ Kavramı

Son zamanlarda araştırmacıların bireylerin davranışlarını açıklamada duygusal zekâ kavramı üzerinde çalışmaları artmıştır. Duygu ve zekâ konusundaki çalışmaları bir araya getiren bu zekâ kavramı İngilizce “Emotional Intelligence (EI)” ya da “Emotional Quotient (EQ), Türkçe ise “Duygusal Zekâ (DZ)” olarak tanımlanmıştır. Yeni bir zekâ kavramı olarak karşımıza çıkan duygusal zekâyı doğru tanımlayabilmek için hem duygu hem de zekâ kavramlarının ayrı ayrı açıklanması gerekmektedir (Doğan ve Şahin, 2007)

Latince “Motus Anima” olarak adlandırılan duygu kavramı insanı harekete geçiren ruh şeklinde tanımlanmıştır (Baltaş, 2011). Duygu kelimesinin kökü “motere” dir. Latince harekete geçmek manasına gelen bu fiile “e-“ ön eki getirilerek manası “uzaklaşmak” şeklinde olmuştur. Bu durum tüm duyguların bireyi harekete geçiren dürtüler olduğu düşüncesini vermektedir (Goleman, 2016).

Feldman’a göre duygular; mutluluk ve üzüntü gibi hem fizyolojik hem de bilişsel özelliklere sahip olan ve insan davranışlarını etkileyen faktörlerdir. Mayer ve Salovey ise duyguların hem fizyolojik hem de bilişsel özelliklere sahip olduğu kabul etmekle birlikte, duyguların motivasyona ve deneysel psikolojik yöntemlere dayalı uyum göstermemizi sağlayan organize olmuş tepkiler olarak görmektedirler. Bu durumda duygular, bireylerin fizyolojik tepkilerini, düşüncelerini ve farkındalığını içeren psikolojik sistemleri yöneten içsel olaylar şeklinde etki gösterir (Akt. Çakar ve Arbak, 2004).

Duygu (emotion) ve ruh hali (mood) kavramlarının birbirinden farklı özelliklere sahip olduğu düşünülmektedir. Duygu bir birey veya nesneye yöneltilen yoğun hislerden oluşurken, ruh halimizde bu hisler daha az yoğunluktadır ve uyarıcıdan yoksundur. Duygu kavramı ile ilgilenen araştırmacılar geçmişten bugüne kadar farklı açılardan konuya bakmışlardır. Geçmişte duyguların akılcı düşünme ve karar vermeyi olumsuz yönde etkilediği düşünülürken, günümüzde ise tam tersi olarak duyguların akılcı düşünmeyi sağladığı konusu üzerinde durulmaktadır (Robbinson ve Judge, 2017).

İnsan hayatındaki duygular olumlu ve olumsuz olarak ikiye ayrılır. Sevgi, sevinç, heyecan, neşe, coşku, güven, gurur duyguları olumlu duygulara örnektir. Kızgınlık, öfke, üzüntü, şüphe, telaş, kaygı, endişe, korku ve mutsuzluk olumsuz

duygulara örnek olarak gösterilmektedir (Tarhan, 2010).

Zihnin öğrenme, öğrendiği bilgilerden faydalanabilme, değişikliklere adapte olabilme ve çözüm üretebilme kapasitesi olan zekâ kavramı tarih süreçlerinde farklı yaklaşımlarla açıklanmıştır. Bireyin sahip olduğu bilişsel kapasitesini dikkate almayarak insan beynini sınırlayan geleneksel zekâ düşüncesi, yerini zekânın farklı birçok özelliklerini ve yaşamsal etkinlikleri içeren yeni bir zekâ anlayışına doğru evrilmiştir (Gürel ve Tat, 2010).

Bu anlamda, Thorndike (1920) zekânın farklı ancak birbiriyle ilişkili özel alanlara ayrılabilmesini iddia etmiş ve zekâyı, soyut, sosyal, mekanik olarak üç bölüme ayırmıştır. Bunlardan sosyal zekâyı bireyin kendisine ve diğerlerine ait davranışları ve dürtüleri anlayıp, yorumlaması ve uygun şekilde karşıt davranış oluşturması şeklinde tanımlamıştır.

Gardner (1983) ise çoklu zekâ kuramında zekâyı; sözel, matematiksel, içsel müziksel, kinestetik, uzamsal ve kişilerarası zekâ olarak yediye ayırmıştır. Bunlardan içsel zekâyı bireyin kendi duygularını anlayıp fark etme yeteneği, kişilerarası zekâyı ise başkalarının duygu, ruh hali, mizaç ve dürtülerini fark etme yeteneği olarak tanımlamıştır.

Gardner'in ortaya koyduğu bu çoklu zekâ kuramında, sözel veya aritmetik becerilerden farklı olarak hayatın içinden farklı yeteneklerle ifade edilen birden fazla yapı bulunmakta ve geleneksel zekâ testleriyle ölçümü zor görülmektedir. Zekâ ile ilgili tanımlarda farklı düşünce sistematiği olduğu gibi ilk zekâ testini oluşturan Alfred Binet, David Wechsler ve çocuk gelişimci Jean Piaget'in zekâ tanımları incelendiğinde algı, düşünce ve uyum gösterme becerilerinin vurgulandığı ortak yaklaşımların da olduğu gözlenmektedir (Gürel ve Tat, 2010).

Mayer ve Salovey (1997) ise Thorndike'nin çalışmalarını destekleyerek sosyal zekânın bir çeşidi olarak tanımladıkları duygusal zekâ kavramına yönelik düşüncelerin oluşmasını sağlamışlardır. Sosyal zekâ ve duygusal zekâ kavramlarını birbiri ile ilişkili olduğunu ifade etmiş ve duygusal zekâyı bireyin kendisinin ve diğerlerinin duygularını gözleme, düzenleme, ayırım yapabilme ve bunlardan oluşan duyguları düşünce ve davranışlarda kullanabilme yeteneği olarak tanımlamışlardır.

Bar-On'a göre (2005) duygusal zekâ, dışarıdan gelen baskı ve istekleri etkili şekilde yönetebilmesi konusunda bireye destek olacak, duygusal, bireysel, sosyal yetenek ve yeterlidir. Duygu zekânın, farkındalık geliştirme, iş birliği yapma, problemleri çözme, kişiler arasındaki iletişimleri kurma, stresle başa çıkabilme ve karar

alabilme gibi duyguları etkin olarak kullanmak için gerekli olan donanımlar olduğunu belirtmektedir.

2.1.1. Duygusal Zekâ Kavramının Tarihsel Gelişimi

Tarihsel süreçte duygusal zekâ ve zekâ kavramı konusundaki araştırmalar birlikte gelişme göstermiştir. İlk zamanlar bilişsel zekâ (IQ) ölçümleri eğitim ve çalışma hayatında başarının göstergesi olarak kabul edilirken, sonraki dönemlerde yapılan araştırmalarla zekânın sadece analitik boyuttan oluşmadığına dair görüşler oluşmuştur. Kişilerin zihinsel yeterlilikleri, duyguları kullanma biçimi bakımından farklılık göstermesi, sosyal ve diğer zekâ kavramlarının önemini ortaya çıkarmıştır (Edizler, 2010).

Bu bakımdan Thorndike (1920) zekâyı üç bölüme ayırarak zekâ kavramıyla ilgili ilk ayrımı yapmıştır. Thorndike, mekanik, soyut ve sosyal zekâ kavramlarıyla zekânın çok boyutlu olduğu fikrini getirmiştir. Sosyal zekâ düşüncesi, zekâ kavramına çevresel ve ilişkisel özellikler kazandırmıştır. Buna göre sosyal zekâ; kişilerin hem kendi hem de başkalarının duygularını kavrama ve kullanabilme becerisi şeklinde tarif edilebilir.

1983 yılında zekâ konusu ile ilgilenen ve Harvard psikoloğu olan Howard Gardner çoklu zekâ kuramını geliştirerek bilişsel yetenekler ile duygusal yetenekler arasındaki farkı ortaya koymuştur (Akt. Yeşilyaprak, 2001). Gardner'in sözel ve matematiksel gibi bilişsel yetilerin yanında müziksel, doğa, içsel, görsel ve bedensel gibi duygusal yetilerin olduğu çoklu zekâ kuramı zekânın birden fazla boyutunu göstermektedir. Bu durum zekânın farklı boyutlarının problem çözme ve başarı elde etmede etkin olduğunu düşündürmüştür (Gardner, 1983).

Gardner'in geliştirdiği çoklu zekâ modeli, beynin modüler bir sistem içinde sözel, mantıksal, görsel, içsel süreçlerde farklı psikolojik işlemlerin meydana geldiğini iddia etmektedir. Ancak bu iddia kuramdan öteye geçememiş ve hiçbir zaman deneysel olarak ölçülmemiştir. Dolayısıyla Gardner zekânın birden fazla boyutu olduğunu vurgulamasına karşın bu kuram ile ilgili deneysel araştırmalar olmaması bu kuramın eleştirel olan tarafıdır (Sternberg, 1999).

Sternberg (1985) sosyal zekâ kavramını üçlü zekâ kuramı ile geliştirmiştir. Kurama göre başarı zekâsı; analitik, yaratıcı ve pratik zekâyı içermektedir. Teknik anlamdaki yeterliliklerin ve tecrübelerin birleşimi olan pratik zekâyı; bireyin kuvvetli ve

zayıf taraflarını fark etmesi ve kuvvetli yanlarını kendi lehine olumlu yönde kullandığı gibi zayıf yanlarını da kendi lehine olumlu yönde düzeltmesi, olarak tanımlamıştır. Sternberg (2005) duygusal zekâ kavramına en uygun gördüğü pratik zekâyı sosyal zekânın üst boyutu olarak görür.

ABD’de Payne (1985) isimli bir doktora öğrencisi akademik anlamda duygusal zekâ kavramını ilk defa kullanmıştır. Payne’nin yaratıcı bir yetenek olarak gördüğü duygusal zekânın korku, acı ve kederle olan ilişkisini incelediği doktora çalışması ile duygusal zekâ kavramı literatüre girmiş ve akademik çevrede kullanılmaya başlanmıştır.

Mayer ve Salovey (1990) duygusal zekâyı incelediği makalesinde ilk defa duygusal zekâ terimi kullanılmaya başlanmıştır. Mayer ve Salovey duygusal zekâyı; kendisinin ve başkalarının hislerini gözleyip düzenleyebilmek; hisleri, düşünce ve eyleme kılavuzluk edecek şekilde kullanabilmek, olarak tanımlamışlar ve duygusal zekâyı; duyguları tanıma, anlama, düzenleme ve kullanma olarak dört başlıkta açıklamışlardır.

Bir başka duygusal zekâ modeli ise Bar-On (2005) tarafından geliştirilmiştir. Baron’a göre duygusal zekâ; kişinin çevresinde meydana gelen istek ve taleplere karşı etkili bir şekilde başa çıkabilmesi için kişiye destek veren bireysel, duygusal ve sosyal anlamda yeterlilik ve yeteneklerinin tümüdür.

Bu modelde duygusal zekâ; içsel, kişiler arası, uyumluluk, stresle baş edebilme ve kişinin genel ruh hali olarak tarif edilen beş boyutta incelenmiştir. Bar-On modelinde öne çıkan husus, günlük yaşamda kişinin kendisi ve çevresi ile olan iletişim süreçlerinde yaşadığı olumlu-olumsuz olayların kişinin duygusal zekâsına etkisidir. Bunlardan stresle başa çıkabilme faktörünü incelediğimizde kişilerin bireysel sorunları karşısında problem çözmeyi sağlayan duygusal zekâyı meydana getirmeyi ifade etmektedir (Bar-On, 2005).

Cooper ve Sawaf (2000) ise duygusal zekâyı liderlik ve yöneticilik konusundaki etkileri bakımından incelemiş ve yöneticilikte duygusal zekâ kitabında duygusal zekâyı; “duyguların gücünü ve hızlı algılayışını, insan enerjisi, bilgisi, ilişkileri ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yeteneği” olarak tanımlamışlardır.

1995 yılında Daniel Goleman “Duygusal Zekâ Neden IQ'dan Daha Önemlidir” adlı kitabında insanın biri düşünen, diğeri hisseden akılcı ve duygusal olarak iki çeşit zihne sahip olduğundan bahsetmiştir. Bilinç düzeyine daha yakın ve düşünen akılcı zihin genellikle bireyin farkında olduğu bir kavrama tarzıdır. Buna karşın duygusal

zihin fevri, güçlü ve mantıksız bir kavrama tarzıdır. Akılcı ve duygusal zihnimiz beyin ve kalp arasındaki ilişki gibidir. (Goleman, 2016).

Yapılan açıklamalardan hareketle zekâ kavramının tanımının genişletilmesini ve içerisine duygusal zekâ kavramının eklenmesinin gerekli olduğu söylenebilmektedir. Özetle, entelektüel zekâ (IQ) ve duygusal zekâ (EQ) kavramlarını birlikte içeren bir zekâ tanımı yapılması gerekmektedir (Tuğrul, 1999).

2.1.2. Duygusal Zekâ Modelleri

Literatürde çok farklı tanımları bulunan ve çok sayıda modeli geliştirilen duygusal zekânın, yetenek (ability) içerikli ya da yetenek ile kişiliklerin karışımından (mixed) oluştuğu söylenebilir (Çakar ve Arbak, 2004). Duygusal zekâ üzerinde yapılan araştırmalara baktığımızda duygusal zekâ kavramı “yetenek” ve “karma” olarak iki farklı modelde incelenmektedir (Baltaş, 2011).

Mayer ve Salovey ile geliştirilmiş olan yetenek modeli duyguları anlayabilme, anlamlandırabilme, yönetebilme ve uyum sağlama şeklinde dört bölümde incelenmiştir (Petrides ve Furnham, 2001). Bu modele göre duygusal zekâ, beyindeki duygu içerikli bilgilerin işleme becerisini ortaya koyan zekânın bir bölümüdür (Van Rooy vd., 2005). Çıkış noktaları birbirine benzer olmakla birlikte yetenek modeline karşılık, karma model ise yetenek özellikleri ile iyi oluş ve kendini gerçekleştirme gibi kişisel özellikleri birlikte incelemektedir ki bu durumda kişilik özellikleri karma modeli yetenek modelinden ayıran unsur olmaktadır (Mayer vd., 2000).

Bu araştırmada, Mayer ve Salovey’in yetenek modeli ile Goleman, Bar-On ve Cooper ve Safaw’ın karma modelleri anlatılmıştır.

2.1.2.1. Mayer ve Salovey Modeli

Mayer ve Salovey (1993) duygusal zekâyı, bilişsel ve duygusal yapının içinde ortak biçimde yer alan bir kavram olduğunu belirtmişlerdir. Duygusal yapı bilişsel yetenekleri geliştirmekte iken, bilişsel yapı da duygusal yapı üzerinde soyut yargılama işlevini yerine getirmektedir. Mayer ve Salovey’e (1995) göre duygusal zekâsı yüksek olan kişiler duygularını daha doğru biçimde anlayabilecek ve duygusal zekâsı düşük olanlara göre daha iyi ruh haline sahip olabileceklerdir.

Mayer ve Salovey (1997) duygusal zekâyı “duyguları doğru olarak algılama, değerlendirme ve ifade etme yeteneği; duyguları ve duygusal bilgiyi anlama yeteneği;

duygusal ve zihinsel gelişimi sağlamak için duyguları kontrol etme yeteneği” şeklinde tanımlamışlardır. Bu tanımdan hareketle, duygusal zekâyı duyguları algılama ve kolaylaştırma gibi anlaşılması kolay olan süreçlerden, duyguları anlama ve yönetim gibi karmaşık süreçlere olmak üzere dört başlıkta incelemiştir.

Duygusal zekâ bölümleri bireyin erken çocukluk yaşlarından başlayıp ilerleyen yaşlara doğru oldukça geniş bir zaman diliminde gelişmektedir. Bununla birlikte duygusal zekâ seviyesi yüksek olan kişilerin bu yeteneklerinin, duygusal zekâ seviyesi az olanlara göre daha hızlı geliştiği gözlenmektedir (Mayer vd., 2000). Duygusal zekâ modelinin içerdiği ölçütleri inceleyecek olursak, duygusal zekânın ölçülebilir olduğu, sosyal zekâ gibi diğer zihinsel yetenekler ile bağlantılı olduğu ve bireyin yaşamsal deneyimleri ile gelişmeye müsait olduğu söylenebilir (Mayer vd., 2004).

Duyguların algılanmasından yönetimine doğru incelenen duygusal zekâ düzeyi, kişinin kişilik yapısı içinde bulunan psikolojik alt düzeyleri ile bütünlük gösteriyor. Mayer ve Salovey’in dört alt bölümde incelediği ve duygusal zekânın yetenek tabanlı modele ait duyguların algılanması, duyguların değerlendirilmesi ve duyguların ifade biçimi olan ilk bölümü ile duyguların kullanımı olan ikinci bölümü duygu sistemi içindeki gizli bilgi işleme bölümleridir. Duyguları anlama ve duyguları yönetme ise kişinin amaçları ve kişilik yapısı ile ilgilidir (Mayer vd., 2004).

Mayer ve Salovey psikolojik temelli yapılara göre daha karmaşık olan duygusal zekâyı etkileyen yetenek kavramı üzerinde durmuşlardır. Birinci aşamada duyguları algılamak ile başlayan yetenek kavramı, ikinci aşamada bilgiyi öğrenmeyi basitleştirmek için duyguların kullanıldığı bir zekâ biçimidir. Üçüncü aşamada duyguları anlama ve gözden geçirme süreçlerinde etkili olan yetenek kavramı, dördüncü ve en karmaşık aşamada duyguları ve öğrenmeyi basitleştirmek adına duyguları düzenlemektir (Akt. Doğan ve Şahin, 2007).

2.1.2.1.1. Duyguları Algılama

Duygusal zekâ modelindeki duyguları algılama ve değerlendirme bölümü, bireyin doğru veya yanlış duygular içinde ayırım yaparak duygusal bilginin karar alma ve verme süreçlerini yönetir. Sözlü ve sözsüz ifadelerinde anlaşılmasını gerektiren duyguları doğru ifade etme yeteneği sayesinde birey kendisinin ve başkalarının nasıl hissettiklerini ve duygularını algılamaya çalışır. Bu sayede kişi duygu, düşünce ve davranışlarında duyguyu doğru şekilde tanımlamış ve duygularla ilgili gereksinimleri ifade edebilmiş olur (Mayer ve Salovey, 1997).

2.1.2.1.2. Duyguların Kullanımı

Duygusal zekâ modelinin ikinci bölümünde olan duyguların kullanımı, kişinin karşılaştığı bir olay ile ilgili farklı bakış açıları ile ortaya koyduğu bireysel düşünceyi doğru yönlendirmek için kullandığı duygulardan yararlanma becerisidir. Bu durum bireyin problemleri çözmeye duygusal zekâyı etkin ve verimli biçimde kullanmasının önemini ortaya koymaktadır. Duyguların kullanımı konusunda yetenekli olan birey bir olay karşısında kendisinin ve başkalarının hissettiği duyguları kestirecek ve ilgili duyguları ortaya çıkartacaktır (Mayer ve Salovey, 1997). Dolayısıyla, bireyin ruh halini olumluya çeviren duyguların doğru kullanımı, düşünme süreçlerine etki ederek problem çözmeye kullanılan bilişsel sürece olumlu etki etmektedir (Caruso ve Salovey, 2004).

2.1.2.1.3. Duyguları Anlama

Duygusal zekânın üçüncü bölümünde bulunan duyguları anlama yeteneği, bireyin farklı olaylarda ortaya çıkan karmaşık duyguları ayırt edip anlayabilmesini sağlar. Bireyler bu yetenekleri sayesinde öfkeden utanmaya doğru değişik duygular arasında geçiş yapabilmekte, zıt duyguları kavrayabilmekte, duyguların anlamları arasındaki ilişkileri tanıyabilmektedir (Mayer ve Salovey, 1997). Bu sayede birey duyguların nedenlerini ve etkilerini anlayarak duygusal bilgi ile kıyaslama yeteneğine sahip olabilmektedir (Caruso ve Salovey, 2004).

2.1.2.1.4. Duyguları Yönetme

Duygusal zekânın dördüncü bölümünde bulunan duyguları yönetme yeteneği, kişinin kendisinin ya da başkalarının duygularını kontrol etme ve yönetme becerisidir (Mayer vd., 1990). Dolayısıyla bireyler duygusal zekâ yeteneği sayesinde olumsuz duyguları azaltıp, olumlu duyguları arttırmak suretiyle başkalarının duygularına yön verebilmektedir (Mayer ve Salovey, 1997). Bireyin kendisine yöneltilen düşmanca bir tavır karşısında bile sakin kalıp duygularını yönetebilmesi, duygusal zekânın en üst ve gelişmiş modelidir (Mayer vd., 2000).

Duygusal yönetim sayesinde birey karşılaştığı sorunlara karşı aktif düşünmeyi sağlayan uygun tepkiyi ortaya koyabilir. Duyguları yönetmede başarılı olan kişiler hoşagiden veya gitmeyen duyguları davranışlardan ayırt edebilmekte, hoşagitmeyen duygulara tahammül göstermede, sahip olunan duygusal durumun faydasını doğru analiz ederek, kendi duygu ve ruh durumlarını etkin biçimde kullanabilmektedir (Caruso ve Salovey, 2004).

Mayer ve Salovey 12 yıl süren duygusal zekâ çalışmaları içinde birçok makale çalışması yapmış ve duygusal zekâ ölçekleri geliştirmişlerdir. Ortaya koydukları duygusal zekâ modeli ile kendilerinden sonra gelen diğer duygusal zekâ modellerinin öncüsü olmuşlardır (Çakar ve Arbak, 2004).

2.1.2.2. Bar-On Duygusal Zekâ Modeli

Duygusal zekâ üzerine araştırma yapan bir başka araştırmacı da Reuven Bar-On'dur. Bar-On'un duygusal zekâ modeli, zekânın bilişsel olmayan ve bireyin gündelik yaşamda çevresinde meydana gelen durumlarla mücadele edebilmesini ve uyum göstermesini sağlayan kişisel, duygusal ve sosyal yeterlilik boyutlarına sahiptir (Bar-On, 2006).

Bar-On, bilişsel ve duygusal yeteneklerin birbirine uzak ve zıt kavramlar olmadığını, güncel yaşam içinde birbirlerini etkilediğini ve desteklediğini savunmaktadır. Bireyin zeki olması için bilişsel zekânın yeterli olmadığını, duygusal zekâyı da ihtiyacı olduğundan bahsetmiştir (Akt. Acar, 2002).

Duygusal zekâyı meydana getiren kavramların bir kısmı zihinsel yeteneklerden oluşurken, bir kısmı da uyumluluk ve iyimserlik gibi duygu ve zekânın genel anlamının ötesinde davranışsal özellikleri barındıran kişilik tabanlı yeteneklerden meydana gelmektedir. Bu açıdan duygusal zekâ zihinsel ve zihinsel olmayan yetenekleri bir araya getiren karma bir modeldir. Bar-On'a göre bu iki yeteneğe birlikte sahip olan bireylerin zeki olduğu kabul edilir. Böylelikle kişi hayatta başarılı olma potansiyelini daha da arttıracaktır (Mayer vd., 2000).

Bar-On'a göre (2006), duygusal zekâsı daha yüksek olanlar, kendi duygularının farkında olan ve ifade edebilen, öz saygı düzeyi yüksek, potansiyel becerilere sahip, başkalarıyla işbirliği içinde, problemleri çözebilen kişilerdir. Bu kişiler başkalarının duygularını fark ederek ve anlayarak, sağlıklı bir iletişim kurabilir. Aynı zamanda bu kişiler stres ile baş edebilme becerileri yeterli, olumlu ve esnek düşünebilen, motivasyonu yüksek ve problem çözmede başarılı olan kişilerdir.

Bar-On, bireyin duygusal sorunlarının bireyin başarısına engel oluşturacağına inanmış ve bireylerin başarı elde etmesi için duyguların önemini ortaya koymaya çalışmıştır. Çok boyutlu olan bu modelde, performansın kendisinden ziyade performansın potansiyeli, yani başarmadan ziyade başarma potansiyeli önemlidir (Bar-On, 2006).

Bireyin hayattaki başarısına katkı sağlayan Bar-On duygusal zekâ modeli kişisel, kişiler arası, uyumluluk, stres yönetimi ve genel ruh hali gibi beş farklı boyuttan

meydana gelmektedir. Bar-On, oluşturduğu bu beş ana boyutu, duygusal zekânın temelini meydana getiren ve harekete geçiren yetenekler olarak iki ayrı grupta incelemiştir (Mayer vd., 2000).

Bar-On duygusal zekâyı ölçen ilk kişidir. Kendi modelinin geçerlilik ve güvenilirlik ölçümleri için 12 sene boyunca altı farklı ülke içinde çalışmalar yapmıştır. Çalışmaları sonucunda duygusal zekânın bilişsel zekâ ile ilişkili olmadığı sonucuna varmıştır. Ölçeğin birden farklı kavramı aynı anda ölçmeye çalışması eleştiri alan yanıdır. Bununla birlikte Bar-On kendi modelini 2000 yılında yeniden düzenlemiştir (Akt. Acar, 2002).

Bar-On (2006) duygusal sosyal zekâ modeli olan ESI (Emotional-Social Intelligence) beş temel boyuttan ve 15 alt boyuttan meydana gelmektedir. Bunlar, içsel bileşenler, kişiler arası bileşenler, uyum bileşeni, stres yönetimi bileşeni ve genel ruh hali bileşenidir. Bu çalışmalar aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

2.1.2.2.1. İçsel Bileşenler

Bu boyut bireyin duygularını anlamak için kendini tanıma yeteneği ve farkındalık geliştirmesini açıklamaktadır. Bu boyutta kişinin sahip olduğu iç dünyası ve değerleri vardır. Kendisine ait öz saygı ve güven düzeyi yüksektir. Kişi güçlü ve zayıf yanlarının farkındadır ve duygularını kolayca ifade edebilmektedir (Bar-On, 2006).

- **Kendini Kabul Etme:** Bireyin kendini anlaması, olumlu-olumsuz yanlarını tanıması, kendini olduğu gibi kabullenmesi ve memnuniyet duyabilmesi yeteneğidir. Yani, bireyin öz saygı düzeyinin yüksek olma durumudur (Bar-On, 2000).
- **Duyguların Farkında Olma:** Bireyin kendi duygularını tanıması, anlaması ve farkında olması yeteneğidir. Birey aynı zamanda duygularının nedenlerinin bilincindedir. Bununla birlikte duygularının kendisi ve başkaları üzerindeki etkisi hakkında bilgiye sahiptir (Becerem, 2012).
- **Girişkenlik:** Bireyin kendi duygularını olumlu yönde kullanabilmesi, kendini savunabilmesi ve duygularını doğru ifade edebilme yeteneğidir. Bu bireyler utangaç olmadıklarından doğru bildiklerini ve inançlarını açıkça ifade edebilmektedirler (Bar-On, 2006).

- **Bağımsızlık:** Bireyin kendine olan güveni sayesinde başkalarına olan bağımlılığını azaltma yeteneğidir. Duygu ve düşüncelerinde özgür olan birey, kararlarını baskı altında kalmaksızın bağımsız olarak alabilmektedir. Birey kendine olan güveni ile gereksinimlerini bağımsız olarak karşılayabilmektedir (Becerren, 2012).
- **Kendini Gerçekleştirme:** Bireyin mevcut kapasitesinin farkında olup, bu potansiyeli amaçlarını gerçekleştirme adına kullanma yeteneğidir. Birey amaçlarının bilincindedir ve bunları gerçekleştirmek için çaba harcamaktadır (Bar-On, 2006).

2.1.2.2.2. Kişiler Arası Bileşenler

Bu boyut bireyin başkalarıyla kurmuş olduğu ilişkilerdeki yeteneğini yani iletişim kurma becerisini açıklamaktadır. Birey başkalarıyla işbirliği içinde karşılıklı sevgi ve saygı içerisinde duyarlı ve iyi ilişkiler kurabilmektedir (Bar-On, 2006).

- **Empati:** Bireyin karşısındaki bireylerin duygularını anlama, kavrama ve farkında olma yeteneğidir (Bar-On, 2006). Bireyin karşısındaki bireylerin duygularının nedenlerine duyarlılık göstermek için kendini başkalarının yerine koyabilmesini ve onları anlayabilmesini sağlar (Becerren, 2012).
- **Sosyal Sorumluluk:** Bireyin, sosyal ortamlarda yerini tanımlama ve sosyal ortamdaki bireylerle işbirliği yapma yeteneğidir (Bar-On, 2006). İyi düzeyde sosyal bilince sahip olan bireyin başkalarıyla birlik ve beraberlik duygusu ile hareket edebilmesini sağlar (Becerren, 2012).
- **Kişiler Arası İlişkiler:** Bireyin diğerleri ile karşılıklı güven içerisinde iyi ilişkiler kurma ve anlaşma yeteneğidir (Bar-On, 2006). Bireyin başkalarıyla ilişkilerini sürdürebilmesini sağlar (Becerren, 2012).

2.1.2.2.3. Stres Yönetimi Bileşenleri

Bu boyut bireyin yaşamda karşılaştığı sorunlara karşı stresi kontrol edebilme yeteneğini açıklamaktadır. Birey istenmeyen durumlarla karşı karşıya geldiğinde ümitsizliğe kapılmadan sakin davranarak kontrollü tepkiler vermektedir (Bar-On, 2006).

- **Stres Toleransı:** Bireyin olumsuz duygularıyla etkili biçimde baş edebilme yeteneğidir. Bireyin sorunlar karşısında düşük kaygı düzeyi ile olumsuz duygularını kontrol edebilmesini sağlar (Bar-On, 2000). Bireyin en zor durumlarda bile heyecana kapılmadan ve serinkanlı olarak mücadele edebilmesini sağlar (Becerren, 2012).
- **Dürtüleri Kontrol Edebilme:** Bireyin gereksinim ve isteklerini olumlu yönde kontrol edebilmesi yeteneğidir (Bar-On, 2006). Bireyin gerektiği durumlarda sabırlı bir şekilde içsel dürtülerini erteleyebilmesini sağlar (Becerren, 2012).

2.1.2.2.4. Uyumluluk Bileşenleri

Bu boyut bireyin sorunlar karşısında sakin kalıp, akılcı ve sonuç odaklı çözümler üretebilme yeteneğini açıklamaktadır. Birey bu sayede istenmeyen durumlara karşı bir değerlendirme yapıp, duygu ve düşüncelerini esneterek adaptasyon sağlar (Bar-On, 2006). Bar-On'un uyumluluk bileşenindeki problem çözme ile gerçeklik sınaması alt boyutlarının duygusal zekâdan ziyade sosyal becerileri ölçtüğü eleştirisi vardır (Mayer vd., 2000).

- **Gerçeklik Sınaması:** Bireyin var olan duygularını yansız bir biçimde değerlendirme yeteneğidir (Bar-On, 2006). Bireyin olaylara objektif olarak bakabilmesini sağlar. Bu kişiler sorunlar karşısında gerçekçi yaklaşımla her şeyi olduğu gibi görüp değerlendirir ve ayakları yere basarak hareket ederler (Becerren, 2012).
- **Esneklik:** Bireyin duygularında esnek olması ve değişen koşullara göre duygularını uygun duruma getirme yeteneğidir (Bar-On, 2006).
- **Problem Çözme:** Bireyin hem kendisiyle hem de başkalarıyla yaşadığı sorunları güvenli ve disiplinli olarak çözebilme yeteneğidir. Birey etrafında meydana gelen sorunları fark edip akılcı çözümler üretebilmektedir. (Bar-On, 2006). Bireyin karşılaştığı sorunlara karşı en etkili çözüm yollarını bulmasını sağlar (Becerren, 2012).

2.1.2.2.5. Genel Ruh Hali Bileşenleri

Bu boyut bireyin pozitif ve olumlu bir ruh halinde olup, hoşnutluk ve iyimserlik duygusu ile hayattan doyum elde etme yeteneğini açıklamaktadır. Birey kendisiyle ve başkalarıyla kurduğu ilişkilerde yaşamdan lezzet almaktadır (Bar-On, 2006).

- **İyimserlik:** Bireyin yaşamda karşılaştığı problemlere olumlu yönlerinden bakabilmesi ve pozitif düşünebilmesi yeteneğidir (Bar-On, 2006). Bireyin sıkıntılı zamanlarda bile pozitif ruh halini koruyabilmesini sağlar (Becerem, 2012).
- **Mutluluk:** Bireyin, kendinden ve başkalarından memnuniyet duyması ve hayatından doyum alması yeteneğidir (Bar-On, 2006). Bireyin hayatı severek, rahat ve huzurlu biçimde kendisini mutlu hissedebilmesini ve karşısına çıkabilecek fırsatları değerlendirmesini sağlar (Becerem, 2012).

2.1.2.3. Cooper ve Sawaf Duygusal Zekâ Modeli

Duygusal zekâya ait başka bir modelde Cooper ve Sawaf duygusal zekânın örgüt yönetimi, organizasyon ve liderlik ile etkisini incelemiştir (Doğan ve Şahin, 2007). Cooper ve Sawaf (2009) duygusal zekâyı, “duyguların gücünü ve hızlı algılayışını, insan enerjisi, bilgisi, ilişkileri ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin biçimde kullanma yeteneği” olarak tanımlamışlardır.

Cooper ve Sawaf (2000) başarının bir ayağının zihinsel zekâdan, diğer ayağının da duygusal zekâdan meydana geldiğini ifade ederek, duygusal zekâdan yoksun olanları tek ayakla durmaya çalışan kişilere benzetmişlerdir. Dolayısıyla çalışma hayatında duygular bireyin zaafı değil aksine mantığın tamamlayıcı unsurlarıdır. Duygusal zekâ mantığın etkisini azaltmadan bireyin uygun tepkiler vermesini sağlayarak günlük hayatta ve çalışma hayatında ilerlemesine, gelişmesine katkı sağlar.

İçerisinde zihinsel yetenekler ile birlikte geleceği yeniden yapmak gibi bilişsel olmayan kavramları da barındıran bu karma model kuramsal açıdan birtakım sorunlara sahiptir. Bununla birlikte işletmelerde liderlik ve örgüt yönetimi çalışmalarında duygusal zekânın önemini ortaya koyması açısından önem arz etmektedir (Çakar ve Arbak, 2004). Cooper ve Sawaf’a (2000) ait olan duygusal zekâ modeli dört köşe taşından meydana gelmektedir. Buna göre duygusal zekânın; duyguları öğrenmek, duygusal zindelik, duygusal derinlik ve duygusal simya olarak dört köşe taşı bulunmaktadır.

2.1.2.3.1. Duyguları Öğrenmek

Bireyin duygusal kapasitesini bilmesi, duygulara saygı göstermesi ve başkalarıyla ilişkilerinde etkili kullanabilmesidir. Birey bu sayede kendi duygusal

gerçekliği ve değerlendirmesi ile uyumlu hareket etmektedir (Cooper ve Sawaf, 2000). Duygularının farkında olan birey, duygusal manada dürüst kalarak başkaları ile ilişkilerinde güven ortamı oluşturmayı başarır (Goleman, 2016).

Duygusal öğrenme köşe taşı için dört alt boyut bulunmaktadır. Duyguların gerçekçi ve güvenilir olarak farkında olduğu duygusal dürüstlük, stresle baş etmek için hisler ile enerji arasındaki etkileşimin farkında olduğu duygusal enerji, verilen mesajların anlamlarının farkında olduğu, uygun biçimde karşılık verilen duygusal geri bildirim ve hislerin hızlı olarak algılanmasını sağlayan pratik sezgi kavramlarına ihtiyaç duymaktadır (Cooper ve Sawaf, 2000).

2.1.2.3.2. Duygusal Zindelik

Bireyin benliğinin farkında olarak iletişimlerde meydana gelen istenmeyen ve hoşnut olunmayan sorunlara karşı riskleri hesap edebilmesini, yenilenmek suretiyle değişimin oluşmasını, güven ve şeffaflık ortamı meydana getirerek çatışmanın önlenmesini sağlar (Cooper ve Sawaf, 2000).

Duygusal zindelik köşe taşı için dört alt boyut bulunmaktadır. Bireyin hayattaki amacının ve duygusal benliğinin farkında olduğu öz varlık, kendisine verdiği değerden yola çıkan ve çevresine uzanan güven çemberi, hoşnutsuz durumları saygı ve güven içerisinde düzeltmek adına yapıcı hoşnutsuzluk ve yenilenmeyi sağlayacak esneklik kavramlarına ihtiyaç duymaktadır (Cooper ve Sawaf, 2000).

2.1.2.3.3. Duygusal Derinlik

Bireyin içsel hedeflerini net biçimde belirleyip kendini adamasını, otorite olmadan duygularını kullanarak başkalarında etki bırakmasını, hedeflerine yönlendirebilmesini ve onları koordine edebilmesini sağlar. Bireyin amaçlarını kararlı biçimde gerçekleştirirken özgün potansiyelini ortaya koymasını, ahlaki yönden duyarlı, etik ve dürüst davranmasını içermektedir (Cooper ve Sawaf, 2000).

Duygusal derinlik köşe taşı için dört alt boyut bulunmaktadır. Bireyin hedefine odaklanmasına yönelik motive eden adanmışlık, yeteneklerinin farkında olup, hedeflerini gerçekleştirebilmek için özgün potansiyel ve amaç ortaya koymak, şeffaf iletişim içinde dürüstlüğü yaşamak, otorite olmadan bireyleri etkileyen yetki olmadan etki kavramlarına ihtiyaç duymaktadır (Cooper ve Sawaf, 2000).

2.1.2.3.4. Duygusal Simya

Simya değeri düşük olan bir şeyi daha değerli hale getirme potansiyelidir. Duygusal simyada, bireyin farkında olmadığı ve ilgi duymadığı önemsiz duygularının farkında olunmasını ve önemli hale getirilmesini sağlar. Bu sayede bireyin potansiyelini ve yaratıcılığını ortaya çıkarır (Cooper ve Sawaf, 2000).

Duygusal derinlik köşe taşı için dört alt boyut bulunmaktadır. Bireyin hislerini kullanarak problem çözmede ve karar almada kullandığı sezgisel akış, bireyin hayal gücü sayesinde tüm zamanlarını yönetebildiği düşünsel zaman değişimi, altıncı his denilen önseziyi kullanarak fırsatı sezinlemek ve yeni araştırmalar yapmak suretiyle geleceği yaratma kavramlarına ihtiyaç duymaktadır (Cooper ve Sawaf, 2000).

2.1.2.4. Daniel Goleman Modeli

Duygusal zekâ modellerinde son olarak Goleman'ın modeli yer almaktadır. Goleman'ın duygusal zekâ modelinin temelini Mayer ve Salovey'in yetenek modeli oluşturmuştur (Çakar ve Arbak, 2004). Ancak daha sonra bu model sadece bireyin kendi duygularıyla ilgili yeteneklerini değil, başkalarının da duygularını anlama konusundaki yetenekleri dahil eden kişisel ve sosyal boyutu olan karma bir modele dönüşmüştür. Kişisel ve sosyal becerilerin bir arada bulunduğu bu karma model iş yaşamı uygulamalarında daha sık görülmektedir (Mayer vd., 2000). Buna göre Goleman (2016) duygusal zekâyı; bireyin kendisini motive ederek, kendisine ve başkasına ait duyguları tanıma, ilişkilerinde bu duyguları yönetebilme becerisi olarak tanımlamıştır.

Goleman (2016) duygusal zekâyı öğrenilen bir kavram olarak belirtmekte ve kişinin yaşamı ile ilgili konularda karar mekanizmasını oluşturan, birbiriyle etkileşim halinde bulunan bilişsel ve duygusal olarak iki farklı zekâ çeşidinden meydana geldiğinden bahsetmektedir. Bireyin bilinç düzeyine yakın, farkında olunan ve düşünceli hareket eden bölümünü bilişsel zihin olarak tanımlarken, daha güçlü olan fevri ve mantıksız hareket eden bölümünü ise duygusal zihin olarak tanımlamıştır.

Bununla birlikte, Goleman duygusal zekânın bilişsel zekâdan daha önemli olduğunu ifade etmiş ve duygusal zekânın eksik olması durumunda bireyin yaşamda birçok konuda sorunlarla karşılaşacağını belirtmiştir (Akt. Doğan ve Şahin, 2007). Goleman (2016) duygusal zekâsı gelişmiş olan bireylerin hayattan daha fazla doyum alarak, iş ve sosyal yaşamda başarı elde edebileceği ve zihinsel becerilere sahip olacağını düşünmektedir. Goleman duyguların bilişsel zihine işlevsel olarak yardımcı

olurken, bilişsel zihninde duyguları şekillendirmeye yardımcı olarak birbirleriyle sürekli etkileşim halinde olduklarını, ifade etmektedir.

Mayer ve Salovey'in duygusal zekâ modeli, bireyin sadece kendi duygusal yeteneklerine odaklanıp, örgüt yönetimi ve liderlik ile ilgili ilişkisini incelemediğinden dolayı dezavantajlıdır (Akt. Çakar ve Arbak, 2004). Bununla birlikte Goleman (2000) sonraki zamanlarda duygusal zekâ kavramı ile liderlik arasındaki ilişkiye yönelik ilk kişi olmuştur. Goleman'ın (2016) geliştirdiği duygusal zekâ modeli kişisel ve sosyal yetenekler olarak iki ana başlıkta toplanan beş boyuttan oluşmaktadır. Kişisel yetenekler başlığı altında; öz bilinç, duyguları yönetme ve motivasyon boyutları bulunmaktadır. Sosyal yetenekler başlığı altında ise empati ve sosyal beceriler boyutları bulunmaktadır.

2.1.2.4.1. Öz Bilinç

Bireyin içinde bulunduğu duruma bağlı olarak meydana gelen duygularını tanıması, farkına varması ve karar mekanizmalarında etkili biçimde kullanması becerisidir. Birey yoğun duygularının başkaları üzerinde meydana getirdiği etkinin farkındadır. Bireyin güçlü ve zayıf yönlerini tanıyarak, iç dünyasında meydana gelen duyguları gerçekçi bir biçimde değerlendirmesi, bireyin kendine olan güven hissini arttırmasına ve sağlıklı bir ruh haline sahip olmasına yardımcı olacaktır (Goleman, 2000).

2.1.2.4.2. Duyguları Yönetme

Bireyin sevinçten üzüntüye kadar olan tüm duygularını bastırmadan yönetme becerisidir. Çünkü bastırılan duygular daha da güçlenerek açığa çıkabilir. Burada önemli olan duyguları kabullenmek ve ortaya çıkan anlık tepkileri kontrol edebilmektir. Ancak tepki anında güçlü duygusal mekanizmaların kontrol edilmesi gerçekten kolay değildir. Dolayısıyla duygusal zekânın bu boyutu bireyin duyguları engellemek yerine işleri kolaylaştıracak şekilde kullanılmasını ve amaca ulaşmak adına haz duygusunun ertelenmesini sağlar. Bu sayede birey duygusal sıkıntıdan kurtulabilir (Goleman, 2000).

2.1.2.4.3. Motivasyon

Bireyin hedefine doğru ilerlemesi adına karşılaştığı tüm olumsuz durum ve zorluklara karşı koyabilme ve dayanabilme becerisidir. Bireyin kendi başına kararlar alması, başarısızlıklara sabır ile tahammül etmesi ve yenilgilere rağmen yoluna devam etmesidir. Davranışlarında daha kararlı ve net olmasıdır (Goleman, 2000).

2.1.2.4.4. Empati

Bireyin bir durum karşısında kendisini başkalarının yerine koyarak ve kendinden uzaklaşarak onların açısından olaylara bakabilme, ihtiyaçlarının neler olduğunun anlayabilme ve buna uygun davranışlar ortaya koyma becerisidir. Empati sahibi olmayan bireylerin en önemli niteliği; karşısındaki kişiye neler hissettirdiklerini düşünmemeleri, farklı kişilik özelliklerine sahip bireylerle arkadaşlık gibi sosyal iletişimleri kuramamasıdır. Kendi duyguları hakkında farkındalığı olmayan insanların başkalarının hangi duyguları hissettiklerini anlaması zordur (Goleman, 2000).

2.1.2.4.5. Sosyal Beceri

Bireyin kendisine ve diğerlerine ait duyguların farkında olabilmesi, duyguları yöneterek başkalarıyla sorunsuz iletişim kurabilme becerisidir. Bu kişiler başkalarının duygularını kontrol edebilme becerisine sahiptir. Bireyin başkalarıyla kurmuş olduğu ilişki ağlarında amaca uygun olarak çatışmaları çözmesi ve başarı elde etmesi için sosyal durumları doğru algılaması ve duyguları yerinde ifade etmesi gerekmektedir. Bunun için bireyin ekip çalışması içinde, ikna ve liderlik vasıflarını kullanarak, çevresindeki kişileri etkileyebilecek güçte olması gerekir (Goleman, 2016).

2.1.3. Duygusal Zekâ İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

İşmen (2001), yaptığı çalışmada öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerilerini ölçmüştür. 19 yaş altı ve 29 yaş üstü 225 öğrencinin katıldığı araştırmanın bulgularına göre, duygusal zekâ ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık meydana gelmiş ve kız öğrencilerinin 3 alt boyutta erkek öğrencilere göre duygusal zekâ seviyeleri daha yüksek çıkmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı görülmüştür.

Acar (2002), yöneticiler ile yaptığı çalışmada duygusal zekâ ile göreve ve insana yönelik liderlik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 181 banka şube müdürünün katıldığı çalışmada Bar-on duygusal zekâ ölçeği ile Richard Leifer liderlik ölçeği kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre duygusal zekânın insana yönelik liderlik davranışı ile ilişki bulunurken, göreve yönelik liderlik davranışı ile ilişkisi bulunmadığı görülmüştür.

Çakar ve Arbak (2003), yöneticiler ile ilgili yaptığı çalışmada duygusal zekâ ile dönüşümcü liderlik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. 32 öğretim üyesi ve 106

yönetici ile yapılan çalışmanın sonuçlarına göre duygusal zekâ ile dönüşümcü liderlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve yöneticilerin duygusal zekâ düzeyi arttıkça dönüşümcü liderlik davranışlarında artma olduğu gözlenmiştir.

İşmen (2004), aile işlevleri ile duygusal zekâ arasındaki ilişkiyi incelemek istemiştir. 274 evli bireyin katıldığı çalışmada verileri toplamak için duygusal zekâ ölçeği ile aile değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre duygusal zekâ ile aile işlevleri arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Ayrıca duygusal zekânın eğitim düzeyi değişkeni ile anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Deniz ve Yılmaz (2006), üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmalarında duygusal zekâ ile stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 428 öğrencinin katıldığı çalışma sonuçlarına göre, problem odaklı başa çıkma stratejisi kullanan öğrencilerden, genel ruh hali ve kişiler arası becerileri iyi olanların sosyal destek almaya yöneldikleri gözlenirken, uyumluluk düzeyleri ve kişisel yetenekleri yüksek olan öğrencilerin sosyal destek almadan problem çözdükleri söylenebilir.

Üncü (2007), evlilik doyumu ve duygusal zekâ arasında yapmış olduğu çalışmada 675 evli bireyle yaptığı çalışmada sonuçlarına göre, evlilik doyumu ile duygusal zekâ arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Duygusal zekânın yükselmesi evlilik uyumunu olumlu ve pozitif yönde etkilemektedir.

Aksaraylı ve Özgen (2008), akademisyenler ile yapmış oldukları çalışmalarında duygusal zekânın kariyer gelişimi üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Dokuz Eylül Üniversitesinden 81 akademisyenin katıldığı çalışmanın sonuçlarına göre, empati yönünden yeterli düzeyde olmalarına karşın, kişisel yönden kendilerini yetersiz düzeyde hissettikleri ancak bu durumun yayın sayısı arttıkça düzeldiği ve kendilerini daha güçlü hissettikleri gözlenmiştir.

Gürbüz ve Yüksel (2008), çalışanlar ile yapmış olduğu çalışmalarında duygusal zekânın iş tatmini, iş performansı ve örgütsel vatandaşlık davranışı üzerindeki etkileri demografik değişkenler açısından incelemiştir. İstanbul ilinde 494 çalışan ile yapılan araştırmanın verilerini toplamak için Bar-On duygusal zekâ ölçeği ile performans ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre çalışanların duygusal zekâsı ile yaş, cinsiyet ve eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmaya göre kadın işçilerin erkek işçilere göre strese daha fazla dayanıklı olduğu, çevreye daha fazla uyum sağladıkları ve problemleri çözmede daha başarılı oldukları gözlenmiştir.

Cingisiz ve Murat (2010), nişanlı çiftlerle yapmış oldukları çalışmalarında çiftlerin duygusal zekâ düzeylerini sosyodemografik açıdan incelemiştir. Gaziantep ilindeki 46 nişanlı çiftin katıldığı çalışmanın sonuçlarına göre, eğitim düzeyi ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça duygusal zekâ düzeylerinin arttığı gözlenmiştir.

Baba (2010), araştırmasında evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarını karşılaştırmıştır. İzmir’de yaşayan 220 evli çiftin katıldığı araştırmanın verilerinin toplanmasında Bar-On duygusal zekâ ölçeği ile Birtchnell eş değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda evli çiftlerin duygusal zekâ düzeylerinin evlilik süresi ve gelir düzeyi ile anlamlı düzeyde bir farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

Kalyoncu (2011), hemşirelerin duygusal zekâsı ile örgütten kaynaklanan stres arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. 333 hemşirenin katıldığı çalışmada duygusal zekâ ile hemşirelerin yaş, medeni durum, çalışma süresi ve eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Onay ve Uğur (2011), sağlık sektöründe çalışan kişilerin duygusal zekâsını araştırmışlardır. İzmir’de bir devlet hastanesinde yapmış oldukları çalışmanın sonucuna göre kendi duygularının farkındalığı konusunda pratisyen doktorların, sosyal beceriler konusunda ise uzman doktorların diğer personele göre duygusal zekâsının yüksek olduğu tespit edilmiş. Ayrıca gelir düzeyi değişkeni ile duyguların farkında olma ve sosyal beceriler üzerinde pozitif anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Durmuş ve Baba (2014), evli çiftlerle yapmış oldukları çalışmada duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarını karşılaştırmıştır. 220 çiftin katılım sağladığı araştırma sonuçlarına göre kadınların duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumları arasında ilişki bulunmazken, erkeklerin duygusal zekâ alt boyutlarından genel ruh hali boyutunun evlilik uyumu ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte evlilik yılları 11-21 yıl arası olan çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki meydana geldiği gözlenmiştir.

Özer ve Deniz (2014), üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada duygusal zekâyı psikolojik sağlamlık ve beş faktör kişilik özellikleri açısından incelemiştir. 766 üniversite öğrencisinin katılım gösterdiği çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Akdur ve Aslan (2017), evli bireylerin duygusal zekâsı ile ilişki doyumunu araştırmışlardır. 302 evli bireyin katıldığı çalışmada Bar-On duygusal zekâ ölçeği,

duygu düzenleme güçlüğü ölçeği, romantik kıskançlık ölçeği ve ilişki doyumu ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, duygusal zekâ düzeyi arttıkça ilişkiden alınan doyumu artmaktadır.

2.1.4. Duygusal Zekâ İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Mayer ve Geher (1996), duyguların sonucunda ortaya çıkan düşüncelerin bireysel farklılıklarını duygusal zekâ açısından araştırmışlardır. 321 kişinin katıldığı araştırma sonuçlarına göre, duyguları ile düşünceleri arasında güçlü bir bağ kuran bireylerin başkalarının duyguları ve düşüncelerini anlamakta zorluk çekmedikleri gözlenmiştir.

Bar-On (2000), çalışmasında kadın ve erkeklerin duygusal zekâ düzeylerini cinsiyet açısından incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre kadınların kişiler arası ilişkiler açısından erkeklerden daha gelişmiş oldukları, erkeklerin de kişisel yetenekler açısından kadınlardan daha gelişmiş oldukları gözlenmiştir. Bar-On kadınların duygusal farkındalık, empati kurma ve sosyal sorumluluk almaları yönünden erkeklerden daha iyi düzeyde olduklarını belirtmiştir. Erkeklerin de iyimserlik, öz saygı, stresle baş etme ve problem çözme yönünden kadınlardan daha iyi düzeyde olduklarını belirtmiştir.

Schutte vd. (1998), kendi geliştirdikleri 33 maddelik ölçek ile yapmış oldukları araştırmalarında duygusal zekâ ile bilişsel yetenekler arasında bir ilişki olmadığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte duygusal zekâ düzeyleri incelendiğinde kadınları erkeklere göre daha iyi oldukları gözlenmiştir.

Mayer, Perkins, Caruso ve Salovey (2001), çalışmasında ergenlerin duygusal zekâ düzeylerini üstün duygusal beceriler ve problemleri sosyal ortamlarda sorun çözme yöntemlerine göre incelemiştir. Problemleri sosyal durumlara cevap veren 11 ergenin katıldığı bu araştırmanın sonuçlarına göre, duygusal zekâsı iyi olan ergenlerin kendilerine ve başkalarına ait olan duyguları tanımlayabildikleri, bununla birlikte problemleri sosyal durumlarda akran baskılarına ve sosyal yönden uygulanan baskılara daha iyi dayanabildikleri gözlenmiştir.

Lopez, Salovey, Straus (2003), çalışmasında duygusal zekâ ile kişilik özelliklerini ve bireyin kişiler arası ilişkileri algılamasındaki etkisini incelemiştir. 103 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırma sonuçlarına göre, sosyal ilişkilerden memnuniyetin bireyin duygusal zekâsı ve kişilik özellikleri ile ilişkili olduğu gözlenmiştir. Duyguları yönetebilen bireylerin başkaları tarafından pozitif

algılandıkları, yakın arkadaşları ile daha az olumsuz durumlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

2.2. Evlilik Kavramı

Saxon'a göre evlilik; karşı cinsten iki bireyin yaşamı birlikte sürdürmek, sağlıklı cinsel ilişki yaşamak, çocuk sahibi olmak ve yetiştirmek amacıyla karşılıklı olarak yaptıkları bir sözleşmedir (Akt. Yalçın, 2014). İçerisinde karı-koca ve çocuk kavramlarını barındıran bu kurumsallaşmış ilişkiler sistemi, belli yetki ve sorumlulukları içermekte ve hukuki anlamda devlet tarafından kontrol edilmektedir. Hukuksal boyuta ek olarak ayrıca toplumsal normlar ve gelenekler de eşlerin cinsiyet ve iş yükümlülüklerinin çerçevesini oluşturmaktadır (Özgüven, 2017).

Evlilik, günlük zevklerden ziyade kalıcı zevklerin oluşması adına çiftleri ortak bir kaderde bir araya getiren, acı ve mutlulukta benzer duygular yaşatan, kan bağı ile gelecek nesillere uzanan, bedensel, duygusal ve sosyal bir kurumdur (Saygılı, 2000). Evlilik, karşı cinsten iki bireyin karşılıklı olarak duygu, düşünce ve çıkar birliği içerisinde toplumun onayladığı, cinselliğin meşrulaştığı bir birleşme akdidir (Özügurlu, 2013). Evlilik aynı zamanda resmi olmak ile birlikte, çiftlerin duygu ve davranışlarını içeren, biyolojik yönü bulunan, eş seçiminde özgür, cinsellik açısından eşit ve yakın ilişkileri sağlayan sosyal bir sistemdir (Tutarel-Kışlak, 1999).

İki kişinin birlikte yaşamak arzusu ile meydana getirdiği evliliklerde; yiyecek bulma, barınma, tehlikelerden korunma, cinsel roller edinme, sosyal sorumluluklar kazanma ve kişisel beceriler bulunmaktadır. Birbirlerini bu şekilde tamamlayan bireylerden meydana gelen evlilikler, toplumun olumlu yönde gelişmesine katkı sağlamaktadır (Gülsün, Ak ve Bozkurt, 2009). Bununla birlikte evliliklerin biyolojik, psikolojik ve sosyal işlevleri bulunmaktadır (Özgüven, 2017).

Cinsel yönden eşlerin birbirini tercih etmesi, tatmin etmesi ve insan soyunun devamını sağlaması evliliğin biyolojik işlevidir. (Tarhan, 2010). Evliliklerin nedenleri arasında cinsel gereksinimlerin karşılanması, ekonomik uzlaşmanın ortaya konulması, çocuk yapılması ve çocuğun yetiştirilmesi vardır (Saygılı, 2000). Birey biyolojik motivasyon sayesinde partneri ile cinsel hazzı giderme ve çocuk yaparak neslin devamını gerçekleştirme ve kendini koruma ihtiyaçlarını karşılar (Boran, 2003).

Biyolojik gereksinimin karşılanması için evlilik sosyal ve kültürel anlamda meşru hale getirilir (Tarhan, 2010). Eşler evlilik sayesinde cinselliği toplumsal kabul

görmüş çerçevede yaşamaktadırlar. Eşlerin kabul görme, geleceğe dair güven duyma ve koruma gereksinimleri ise evliliğin sosyal işlevidir. Bireyin ortak amaca sahip bir eşe sahip olması ve yalnız olmadığını bilmesi evliliğin sosyal yönünü oluşturmaktadır (Özgüven, 2017). Evlilik sayesinde birey, toplumsal yasalara uygun hareket etmenin verdiği huzur ile saygınlık ve güven duygusu elde etmektedir (Boran, 2003).

Arasında kültürel farklılıklar olsa bile evlilikler toplumsal anlamda kabul görmüş bir beraber yaşama biçimidir (Tarhan, 2010). Son olarak eşlerin sevme ve sevilme arzusu da evliliğin psikolojik işlevidir (Özgüven, 2017). Bireylerin evlilikte problem çözme ve düşünme şekilleri de evliliğin psikolojik yönünü açıklar (Tarhan, 2010). Birey evlilik ile birlikte karşı cins tarafından beğenilme, sevilme duygusu ve karşı cinsi sevme duygusunu yaşar. Evlilikten meydana gelen çocukları ile beraber olmanın verdiği güven duygusu ve mutluluğu yaşarlar (Boran, 2003).

Özgüven'e (2017) göre evlilik birbirinin devamı olan dört ayrı dönemden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi; birbirlerini tanımayan bireylerin evlilik kurma amacıyla tanıştığı ve anlaştığı evliliğe hazırlık dönemidir. İkincisi nikâh ile başlayan ve çiftlerin aynı evi paylaştıkları, ortak yaşamı benimsedikleri evlilik dönemidir. Üçüncüsü evlilikten aile durumuna geçme adına çocuk sahibi olma ve yetiştirme dönemidir. Dördüncüsü ise aile durumuna tam olarak geçildiği, biyolojik işlevlerin tamamlandığı ve çocukların evden ayrıldıkları olgunluk dönemidir.

Evlilikte kültürel farklılıklara göre de değişen evlenme biçimi değişmektedir. Daha bireysel yaklaşımların kabul gördüğü batı toplumlarında çiftler arasındaki eşitliğin esas olduğu, aşkın etkisinin yüksek olduğu anlaşarak evlenme biçimi daha yaygındır (Hortaçsu, 1999). Günümüzde çok çeşitli evlilik biçimleri olsa da kadın ve erkeğin akraba evliliği dışında kişileri tercih ettiği, geleneksel aile düzeninden uzak kendi evlerinde çekirdek aile olarak yaşama arzusu içinde olduklarını görmekteyiz (Bağlı ve Sever, 2005).

Batı ve doğu arasında bulunan ülkemizde ise çoğunlukla iki çeşit evlenme biçimi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, bireyin kendi başına eşini seçip ailesinin onayına sunduğu anlaşma usulü evlenme, diğeri ise ailenin çocuklarının eşini seçip onların onaylarına sunduğu görücü usulü evlenmedir (Özgüven, 2017). Görücü usulü evlilikler daha ziyade geleneksel yaşamın etkili olduğu bölgelerde görülmektedir. Bu evlilik türünde evlenilecek kızın aile yapısı, becerikli olması, güzel ve namuslu olması ve ekonomik düzeyi önemlidir (Sezen, 2005).

Günümüzde görücü usulü evliliklerin azalması ile tercih yapma hakkını elde eden bireylerin eş seçimindeki kriterleri önem kazanmaya başlamıştır (Bacanlı, 2001). Artık evlilik çağına gelmiş bireyler ailelerinden bağımsız kendi rızaları ile evlenme kararları aldıkları ve bunu nikâh sözleşmesine dönüştürdükleri görülmektedir (Battal, 2008). Birbirlerini evlilik amacıyla tercih eden bireylerin problemleri daha iyi çözebilme yeteneklerinden ziyade, birbirlerine huzur ve mutluluk verdiklerinden dolayı birbirlerini tercih ettikleri görülmektedir (Bradbury ve Karney, 2004).

Aralarında güzel ilişkilerin bulunduğu, çocukların huzur içinde yaşadığı, gelecek adına umut verici olan evlilikler sağlıklı aile yapısının temelini oluşturmaktadır. Sosyal yönden birbirlerini destekleyen, görev sorumluluklarının farkında olan ve partnerleri ile açık iletişim içinde bulunan bireylerden meydana gelen evlilikler sağlıklı olarak nitelendirilmektedir (Cutler ve Radford, 1999). Kişiler arası ilişkiler açısından çok büyük önem arz eden evlilik kurumu içerisinde yaşanan sorunların karı-koca ve çocukların akıl ve beden sağlığına zarar verici etkisi bulunmaktadır (Tutarel-Kışlak, 1997).

2.2.1. Evlilik Uyumu

Şafak-Öztürk ve Arkar'a göre (2014) evlilik uyumu, "olumlu ilişki şemasına sahip olma, eşlerin birbirleri hakkında olumlu duygulara ve düşüncelere sahip olması, iyi iletişim kurabilme, oluşan çatışmayı çözebilme becerisi ve eşlerin zevk alarak birlikte etkinlikler yapabilmesi" olarak tanımlanır. Eşlerin olumlu yönde iletişim becerilerine sahip olması, duygu ve düşüncelerini pozitif yönde kullanabilmesi, problem çözümede yetenekli olması, birlikte eğlenecek aktiviteler içerisinde bulunmaları evlilikte çiftler arasındaki uyumu sağlamak için önemlidir. Sabatelli'e (1988) göre evlilik uyumu, çiftler arasındaki iletişim süreçlerinin aktif olarak kullanıldığı, çatışmaların az olduğu ve ortaya çıkan problemlerin karşılıklı anlayış ve tatmin ile çözüldüğü evliliklerdir.

Burgess ve Cotrell'e göre ise evlilik uyumu, farklı kişilik özelliklerine ve farklı yaşantılara sahip olan bireylerin evlilikte mutlu olabilmek için bir diğeri ile uyum gösterme ve bütün olma sürecidir (Akt. Yılmazçoban, 2011).

Mutluluğu yakalamak ve beklentileri gerçekleştirerek doyuma ulaşmak adına birbirleriyle iletişim kurabilen, evlilik ve ailevi konularda ortak fikirlere sahip olan, ortaya çıkan sorunları pozitif bir biçimde çözebilen çiftlerin evlilikleri uyumlu olarak

tanımlanır (Erbek ve ark., 2005a). Spainer'e (1976) göre ise evlilik uyumu, yaşamda meydana gelen değişikliklere çiftlerin adapte olmaları ve zaman içerisinde kendilerinin de değişim göstermeleridir. Bu açıdan Spainer evlilik uyumunu eşlerin bireysel olarak ortaya koydukları duygularından ziyade evliliğin bir özelliği olarak değerlendirmeye almıştır.

Son yıllarda dünyada sosyal, finans ve kültür kavramlarında meydana gelen hızlı değişimler evlilik kurumunu da etkilemiştir. Eskiye oranla evlilikler daha karmaşık ve sorunlu hale gelmiş ve eşler arasındaki uyum sorunları önem arz etmeye başlamıştır (Şener ve Terzioğlu, 2008). Bilhassa sanayileşmenin hızlanması ve değişen toplum düzeni evlilik kurumunun yapısında birtakım değişiklikler meydana getirmiştir. Çiftlerin evliliklerini sağlıklı biçimde sürdürmek için bu değişime uyum göstermesi gereklilik haline gelmiştir (Çelik, 2006).

İnsanlar yaşam boyu çevresel şartlara uyum sağlamak için çeşitli rollere bürünür. Mutluluğu, kendinde, sosyal hayatında, ekonomik gücünde ve evlilik yaşamında arar. Evlilikte uyum kavramı da evliliğin ilk günlerinden başlayıp yaşam boyu devam etmesi gereken bir durumdur (Goel ve ark, 2013). Evlilik yoluyla kurulan toplumun en küçük yapısı olan aile kurumunun önemli olmasından dolayı çiftlerin evlilikten sağladıkları beklenti ve doyum ile ilgili çalışmaların da önemini arttırmıştır (Yalçın, 2014).

Uyumlu evlilikler sonucunda ortaya çıkan mutluluk ve doyum kavramları, insanların yaşamlarını ve ruhsal durumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Evlilikte uyum bozuldukça eş ve çocukların hem yaşamları hem de ruhsal durumları krize dönüşmektedir. Uyumun, gittikçe sorun haline gelebilecek ekonomik ve sosyal problemler karşısında çiftin akıl sağlığını koruma yönünde olumlu etkisi bulunmaktadır (Sardoğan ve Karahan, 2005).

Bilen, eşlerin beraberliklerini sürdürmek için yaşamlarını doğru planlamalarını uyumlu bir evlilik ve ailenin başarısı adına önemli görmektedir. Bunun için eşler arasındaki görev ve yükümlülüklerin paylaşılması, ekonomik ve psikososyal konularda ortak hareket edilmesi ve eşlerin birbirleriyle uyumu önemlidir. Uyumsuzluklar evliliği olumsuz etkileyecek ve dağınıklar meydana getirecektir. (Akt. Şener ve Terzioğlu, 2008).

Eşlerin karşılıklı etkileşim halinde duygusal, cinsel, sosyal ve ruhsal isteklerini ortaya koyabilmesi ve paylaşması gerekir. Bu açıdan uyumlu bir evlilikte çiftlerin iletişim kurma becerileri önem arz etmektedir. Evlilik yaşamı boyunca sürekli değişim gösteren eşlerin birbirlerini tanımaya çalışmaları, farklılıklarını kabul etmeleri, ortaya

çıkan problemlerin çözümünde karşılıklı olarak empati kurmaları evlilikte uyumu olumlu yönde etkiler. Bununla birlikte ilgi gösterme, cinsel yönden tatmin olma ve ilişkiyi tatmin noktasına taşıma evliliklerin dengeli olmasına katkı sağlayacaktır (Özgüven, 2017).

Dolayısıyla evlilik uyumu ilişkinin birçok alanını etkisi altına alan bir kavramdır. Evlilikte meydana gelen olumlu ve olumsuz süreçler bir denge unsuru haline gelmekte, evliliğin sürdürülmesinde veya bozulmasında rol almaktadır. Evlilikler içindeki bu dengeler, sosyokültürel, ekonomik ve bireysel temele sahip birtakım bozucu faktörler sayesinde kırılan hale gelebilmektedir (Gülsün, Ak ve Bozkurt, 2009).

Johnson ve arkadaşları, evlilik uyumunu 2 boyutta incelemiştir. Birinci boyutta mutluluk ve etkileşim alt boyutları yer alırken, ikinci boyutta anlaşmazlıklar, problemler ve boşanma eğilimi alt boyutları yer almıştır. Bunlar;

- Mutluluk: Çiftlerin ilişkisindeki özel ve genel alanlardaki kişisel doyum.
- Etkileşim: Çiftlerin birlikte paylaştıkları zamanları değerlendirme düzeyi.
- Anlaşmazlıklar: Çiftlerin yaşadıkları çatışmaların büyüklüğü ve miktarı.
- Problemler: Kişisel özelliklerin ve davranışların meydana getirdiği sorunlar.
- Boşanma Eğilimi: Çiftlerin ayrılmayı düşünme ve bunu dile getirmesi (Johnson ve ark. 1986).

Evlilikte çiftlerin karşılıklı yaşadıkları sorun ve problemler psikolojik sorunlara yol açabilir. Evlilikte uyum sorunu yaşayan çiftler, genellikle olumsuz duygular sergilemekte, beklentileri gerçekleşmemesi durumunda hoşgörüsüz davranışlar göstermekte ve daha depresif olmaktadır. Bu açıdan duygusal tepkilerin eşe olumlu biçimde yansıtılmasının evlilik uyumuna faydası olduğu söylenebilir (Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012). Evlilikte çiftlerin iletişim becerilerinin evlilikte uyumu dolayısıyla evlilikten alınan doyum ve mutluluğu etkilediği düşünülmektedir (Yalçın, 2014).

Dengeli ve mutlu bir evlilikte çiftlerin kişiliklerinin birbirlerini tamamlayıcı olması önemlidir. Bunun için çiftlerin ilişki kurmada, cinsellikte, ruhsal hayatta, sosyal ortamlarda, tutum ve davranış örüntülerinde uyum içinde olmaları gerektiği düşünülmektedir (Özügürlü, 2013). Çiftlerin evlilik uyumunun yüksek olmasının mutluluk düzeylerini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Evlilikte sağlanan mutluluk aynı zamanda kişisel mutluluğunu etkilemektedir (Kubilay ve Oktan, 2015).

Gottman'a (2017) göre çiftlerin evlilikte uyumlu olmasını, sorunlar karşısında fikir birliği içerisinde olmaları ve olumlu çözüm yolları bulmaları şeklinde tanımlamıştır. İlişkilerinde mutlu olan bu çiftlerin prensip sahibi oldukları, kötü davranışlara karşı düşük tolerans gösterdikleri gözlenmiştir. Çiftlerin tartışmalarda kontrolden çıkıp seslerini yükseltmemesinin, akıllarına gelen her şeyi konuşmamasının ve ilişkilerinde esnek davranışlar göstermelerinin mutlu bir evlilik için önemli olduğu görüşünü savunmuştur.

2.2.2. Evlilik Uyumunu Etkileyen Etmenler

Evliliğin kurulması kadar devamı da önemlidir. Bu açıdan sağlıklı, huzurlu ve mutlu bir evlilikte uyum ve onu etkileyen değişkenler önemlidir. Evlilikte meydana gelebilecek sorunlarla baş etmek ve problemleri çözmek için hoşgörülü, saygılı ve empatik iletişim kurmak evlilik uyumunu dolayısıyla aile birliğini de etkilemektedir (Özgüven, 2017).

Alan yazın incelendiğinde evlilik uyumunu etkileyen; eş seçimi, eşlerin beklentileri, eşlerin tutumları, problem çözme becerileri, evlilik dışı inançlar, eşlerin yaşadıkları sorunlara karşı yükledikleri anlamlar konularında çalışmalar görülmektedir (Bradbury ve Fincham, 1990). Evlenecek bireylerin kişilik yapıları, çocukluk dönemleri, büyüdüleri çevre, aile içi iletişimleri, eğitim seviyeleri, inanç sistemleri, psikolojik durumları ve evlilikten beklentileri evlilik uyumuna etki etmektedir (Kubilay ve Oktan, 2015).

Evlilikte meydana gelebilecek uyumsuzluklar bireylerin psikolojik anlamda kendilerini kötü hissetmelerine ve bedensel olarak rahatsızlık duymalarına yol açabilir. Bu açıdan problemleri çözmede kullanılan empatik bir iletişim, evlilik uyumunu olumlu yönde etkileyebilmektedir (Bayraktaroğlu ve Çakıcı, 2013). Bundan dolayı evli çiftlerin birbirleri ile iletişim kurabilmesi, evlilik konusunda fikir birliği içinde olması ve ortaya çıkan sorunları olumlu yönde çözebilmesi evlilikte uyumu arttıran faktörlerdendir (Erberk ve ark., 2005).

Özgüven (2017) evlilik uyumunu etkileyen değişkenleri 3 grupta incelemiştir. Bunlar; cinsiyet, yaş evlenme yaşı gibi bireysel değişkenler, evlenme biçimi, yaş farkı, çocuk sayısı, cinsel doyumları gibi ailevi değişkenler ve öğrenim durumu, gelir durumu, meslekler gibi sosyoekonomik değişkenlerdir. Uyumsuzluğa etki eden değişkenleri; duygusal eksiklikler, cinsel problemler, ekonomik sorunlar, eşlerin ailesiyle yaşanan

çatışmalar, aldatmalar, madde kullanımı, siyasi ve inanç çatışmaları olarak ifade etmiştir.

Yaşam doyumu, evliliği etkileyen önemli bir faktördür. İnsanların psikolojik anlamda kendilerini iyi hissetmeleri yaşam doyumunu etkilemektedir. Bir insanın eğitim durumları, gelir durumları, çalışma durumları, sağlık durumları ve yaş faktörlerin psikolojik anlamda kendisini iyi hissetme düzeylerini olumlu veya olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir (Lykken ve Tellegen, 1996).

Evlilikte uyumu etkileyen faktörlerden bir diğeri ise iletişimdir. Çiftlerin iletişimdeki başarısı evliliklerini uyumlu hale getirmekte ve evlilikteki mutluluk seviyesini etkilemektedir (Yalçın, 2014). Evlilikte yaşanan problemlerin çözüme kavuşması için iletişim süreçlerinin doğru kullanılması önemlidir. Aile içerisinde iletişim azaldığında eşler arasındaki çekim gücü de azalmakta ve eşlerin birbirleri hakkındaki duyguları olumsuz yönde değişmektedir. Bu açıdan sağlıklı bir evlilikte iletişim kanallarının doğru kullanılmasının, çatışmaları azalttığı ve evlilik uyumunu arttırdığı düşünülebilir (Acat, 2012).

Bununla birlikte çalışma hayatı da evlilik uyumunu etkileyen bir diğer faktördür. Çalışma hayatındaki evli bireylerin yaşadıkları sorunların bekârlara göre daha fazla olmakta, çalışma hayatının evliliklerde iletişim süreçlerini olumsuz etkilemekte ve evli bireylerin psikolojik anlamda iyi olma durumlarında azalma meydana gelmektedir. Bunun sonucunda evlilikteki uyum bozulmaktadır (Suchet ve Barling, 1986). Çalışan evli kadınlar iş ve ev sorumluluklarını yerine getirmede zorluk çekmektedir. Çalışma hayatı ile evliliği arasında dengeyi sağlama mücadelesi kadının evlilik uyumuna olumsuz etki etmektedir (Yeşilyaprak, 2005).

Özgüven (2017) empatinin evlilikte problem çözmede etkili olduğunu belirtmiştir. Empati, eşlerin birbirlerinin düşünce ve duygularını anlamasıdır. Empati sayesinde eşler aralarında duygusal bağ ve yakınlık geliştirecektir. Eşlerin birbirlerine duygularını açıklamaları, empati geliştirmeleri, farklılıkları kabullenmeleri ve sevgilerini ifade edebilmeleri gerekmektedir. Bu durum evlilik ilişkisinin güçlü ve sağlam hale gelmesine ve evlilik uyumunun artmasına katkı sağlayacaktır.

Evlilikte uyum için önemli bir diğer husus cinselliktir. Evlilikte çiftlerin cinsel uyumu zamanla oluşmaktadır. Bunun için çiftlerin birbirlerine sevgi ve saygı dolu, iyimser ve hoşgörülü yaklaşımları önemlidir. İletişim problemleri ya da ekonomik problemler cinsel sorunların nedeni olabilir. İletişim becerileri yüksek olan çiftler cinsel sorunlarını daha rahat çözebilmekte ve cinsel yönden uyum sağlayabilmektedir.

Dolayısıyla, evlilik uyumunun sağlanması için eşlerin iletişimlerinin artırılması ve cinsel yönden bilgi eksikliklerinin giderilmesi sağlanmalıdır (Sprecher, 2002).

Bireyin yaşadığı toplumun gelenek, görenek, inanç, ahlak, kural ve sanat biçimlerinden meydana gelen kültür de evlilik uyumunu etkileyen faktörler arasındadır. Kültürel farklılıklar, evli bireylerin toplumsal ve evlilik rolleri açısından farklı beklenti içinde olmasına yol açarak evlilik uyumunda ciddi sıkıntılar meydana getirebilmektedir. Dolayısıyla bireylerin toplumsal rolleri, ahlak anlayışları ve sorumluluk düzeylerinde meydana gelebilecek farklılıklar evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilemektedir (Baltaş, Steptoe, Duman, 2008).

2.2.3. Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Yıldırım (1993), evli bireylerin evlilik uyumlarını sosyoekonomik düzeyleri açısından incelemiştir. Ankara ilinden 1100 evli bireyin katıldığı çalışmanın sonuçlarına göre evli bireylerin sosyo-ekonomik düzeyleri arttıkça evlilik uyumlarının arttığı görülmüştür. Sosyo-ekonomik düzeyler ayrı olarak değerlendirildiğinde kadınların evlilik uyum düzeyleri erkeklere göre daha düşük çıkmıştır.

Tutarel-Kışlak (1997), evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 224 evli bireyin katıldığı araştırmanın verilerini toplamak için evlilikte uyum ölçeği ile ilişkilerde yüklem ölçeği kullanılmıştır. Yapılan çalışmada eşlerin birbirlerine olumsuz davranışlarına yaptıkları yüklemeler ile evlilik uyumu arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur. Günü yüklemesi evlilik uyumunu yordamaktadır.

Fışiloğlu (2001), akraba evliliği ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi ve genişletilmiş aile ilişkilerini incelemiştir. 150 çiftin katıldığı çalışmada verileri toplamak için çift uyum ölçeği ve genişletilmiş aile ilişki formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre akraba evliliği yapanların evlilik uyumlarının akraba evliliği yapmayanlara göre daha düşük olduğu görülmüştür.

Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002), evli çiftlerde empati ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi demografik değişkenlere göre incelemiştir. 75 çiftin katıldığı araştırmanın verilerini toplamak için empatik eğilim ölçeği ve evlilik uyum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre empati ile evlilik uyumu arasında ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte empati ile cinsiyet arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Okanlı ve Ekinci (2004), meme kanserli hasta ve eşlerinin yaşam doyumları duygu kontrol düzeyleri ve evlilik uyumlarının mastektomi öncesi ve sonrası karşılaştırmak istemişlerdir. 38 meme kanserli hasta ve eşlerinin katıldığı çalışmada verilerin toplanmasında evlilik uyum ölçeği, yaşam doyum ölçeği ve duygu kontrol ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre mastektomi ameliyatı sonrasında evli çiftlerin duygu kontrol düzeyleri etkilenirken, yaşam doyumları ve evlilik uyumları etkilememiştir.

Koydemir, Selşik ve Tezer (2005), evlilik uyumu ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada veri toplamak için çiftler uyum ölçeği ve çok boyutlu mükemmeliyetçilik ölçeği kullanılmıştır. Yapılan çalışmada mükemmeliyetçilik ile evlilik uyumu arasında bir ilişki görülmemiştir.

Sardoğan ve Karahan (2005), evli bireylere yönelik olarak yapılan insan ilişkileri beceri eğitim programlarının evlilik uyumuna etkisini incelemişlerdir. 12 deney ve 12 kontrol grubu olmak üzere 24 kişi ile yapılan araştırmada verilerin toplanması evlilik uyum ölçeği ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda 10 seanslık insan ilişkileri beceri programına katılan evli bireylerin evlilikteki uyum düzeylerinin programa katılmayanlara göre yüksek bulunmuştur.

Cinsellik ve çift uyumu arasındaki ilişkiyi incelemek için her biri 50 kişi olan 3 grup evli çift üzerinde yapılan bir araştırmada verilerin toplanması için çift uyum ölçeği ve cinsel doyum da içeren yarı yapılandırılmış bir anket kullanılmıştır. Çalışma sonucuna göre evlilik danışma merkezine kendi isteğiyle başvuran 50 kişi ile ve mahkeme kararı ile yönlendirilen 50 kişinin cinsel sorunları ile evlilik uyumları arasında bir ilişki olmadı, buna karşılık kontrol grubu olan 50 kişilik grubun cinsel sorunları ile evlilik uyumları arasında bir ilişki olduğu görülmüştür (Erbek ve ark., 2005b).

Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu (2006), evli çiftler ile yaptığı çalışmada bağlanma stilleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 100 evli çiftin katıldığı araştırmada verileri toplamak için evlilikte uyum ölçeği, ilişkilerde yükleme ölçeği, Rosenberg benlik saygısı ölçeği kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre güvenli ve saplantılı bağlanan çiftlerin evlilik uyumları korkulu bağlananlara göre yüksek çıkmıştır. Saplantılı bağlanan bireyler ilişkilerini kaybetme korkusu ile eşlerine kendilerini yakın hissetme gereği duymaktadırlar.

Demiray (2006), evlilik uyumunun demografik özelliklere göre incelediği araştırmasında 51 evli çiftte çift uyum ölçeği uygulamıştır. Araştırma sonuçlarına göre aile ziyaretleri, yaş ve evlilik süresi değişkenlerinin evlilik uyumu ile anlamlı ilişkisi bulunmuştur.

Şener ve Terzioğlu (2008), evli bireylerin sosyodemografik özelliklerinin evlilik uyumuna etkisini araştırmışlardır. 413 evli çiftin katıldığı araştırmada verilerin toplanmasında çift uyum ölçeği kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre evli bireylerin eğitim durumu, gelir durumu ve evlenme yaşı arasında ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte paylaşımların ve memnuniyet oranının yüksek olduğu, çatışmaların az olduğu iletişimlerde evlilik uyumu artmaktadır.

Klimakterik dönemde bulunan evli kadınların evlilik uyumları ve menopoza ilişkin tutumlarının menopozal yakınmalar üzerindeki etkisine dair yapılan bir araştırmada 1346 hastaya evlilik uyum ölçeği ve menopoza ilişkin tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre klimakterik dönemde bulunan evli kadınların yüksek evlilik uyumu ve menopoza ilişkin olumlu tutumları menopozal yakınmaları azalttığı görülmüştür (Çoban ve ark. 2008).

Şendil ve Korkut (2008), evli çiftlerde evlilik uyumu ile evlilik çatışmasını demografik özellikler açısından incelemişler. 117 evli bireyin katıldığı araştırmanın verilerini toplamak için çift uyum ölçeği ile evlilik çatışması ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, evlilik uyumu düzeyleri ile eğitim seviyesi ve gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Anlaşarak evlenenlerin evlilik uyumları görücü usulü ile evlenenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çelik ve Tümkaya (2012), öğretim görevlileri ile yaptığı çalışmada yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile evlilik uyumunu incelemişlerdir. 119 evli bireyin katıldığı çalışmada verilerin toplanmasında evlilik uyum ölçeği ve yaşam doyum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yaşam doyum ve evlilik uyumu ile öğretim elemanlarının girdiği ders sayısı arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Yalçın (2014), kadınların evlilik uyumlarını sosyodemografik değişkenlere göre incelediği araştırmada 103 evli kadın katılmıştır. Evlilik uyum ölçeğinin kullanıldığı araştırma sonuçlarına göre kadınların yaşları ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadınların yaşları arttıkça evlilik uyumları artmaktadır. Aynı zamanda evlilik süresinin uzaması kadınlarda cinsel yaşamı ve eşlerine karşı hissettikleri duyguyu olumlu yönde etkilemektedir.

Tutarel-Kışlak ve Göztepe (2012), yapmış oldukları çalışmada duygu dışavurumu, empati ve depresyon ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 167 evli bireyin katıldığı çalışmanın verilerini toplamak için evlilikte uyum ölçeği, duygu uyumsuz evliliklerde bireyler olumsuz duygu dışavurum ölçeği ve beck depresyon ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre evliliklerinde uyumsuz olan

bireylerin olumsuz duyguları daha fazla açığa çıkarttıkları, beklentileri karşılanmadığında ise hoşgörüsüz ve depresif oldukları gözlenmiştir. Bununla birlikte evlilik uyumu yüksek olan bireylerin depresyon düzeylerinin düştüğü gözlenmiştir.

Durmuş ve Baba (2014), evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarını karşılaştırmışlardır. 220 evli çiftin katıldığı araştırmada verilerin toplanmasında Bar-On duygusal zekâ ölçeği ile Birtchnell eş değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kadınların evlilik uyumları erkeklerin evlilik uyumlarından daha yüksektir. Kadınların duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumları arasında bir ilişki bulunmazken, erkeklerin duygusal zekâ genel ruh durumu alt boyutu evlilik uyumunu yordamaktadır. Son olarak evlilik yılları 11-21 yılları arasında olan çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri evlilik uyumunu yordamaktadır.

Şafak-Öztürk ve Arkar (2014), evli çiftlerde evlilik uyumu ile cinsel doyum arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 100 evli çiftin katıldığı araştırmada çift uyum ölçeği ve Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, çiftlerin evlilik uyumu azaldıkça cinsel doyumları da azalmaktadır. Kadınlarda evlilik uyumu arttıkça cinsellikten kaçınma ve anorgazmi azalmaktadır. Bununla birlikte evlilik uyumu ile vajinismus arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Kubilay ve Oktan (2015), evli bireylerin evlilik uyumlarını değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından sosyodemografik değişkenlere göre incelemişlerdir. Rize ilinde yaşayan farklı mesleklerden 452 evli bireyin katıldığı araştırmada verilerin toplanmasında evlilik uyum ölçeği, Dilmaç ve Arıcak değer tercihleri ölçeği ve öznel mutluluk ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, evlilik uyumunun evlilik süresine göre farklılaştığı görülmüştür.

Sığbatullah (2018), çalışmasında okul öncesi dönemde çocuğu olan bireylerin duygusal zekâ düzeyleri ve problem çözme becerilerinin evlilik uyumu ile ilişkisini araştırmıştır. İstanbul Bağcılar'da okul öncesi çocukların anne babalarından 296 evli kişinin katıldığı araştırmada verileri toplamak için Bar-On duygusal zekâ ölçeği, evlilikte problem çözme ölçeği ve evlilik uyum ölçeği kullanmıştır. Araştırma sonucunda duygusal zekâ ile evlilik uyumu arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Duygusal zekâ düzeyi arttıkça evlilik uyumu da artmaktadır.

2.2.4. Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Blum ve Mehrabian (1999), mizacın evlilik uyumu üzerindeki ilişkiyi araştırmışlardır. 166 çift ile yapılan araştırmada verileri toplamak için yeni evlilik mutluluk ölçeği ile kişilik ölçeğini kullanmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre mutlu ve

baskın mizaçların evliliklerinin uyumlu, uysal ve mutsuz kadınların evliliklerinin uyumsuz olduğu görülmüştür. Bununla birlikte kadınların sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça evlilik uyumları azalmaktadır.

Chen ve arkadaşları (2007), Japon çiftlerin evlilik uyumları ile kişilik rolleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 66 çiftin katıldığı araştırmada verileri toplamak için, evlilik uyum ölçeği ve Eysenck kişilik ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre dışadönük kadınların kocalarının evlilik uyumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre evli çiftlerin kişilik özelliklerinin evlilik uyumlarını belirleyici olduğu düşünülmektedir.

Dehle ve Weiss (2002), evli çiftlerin cinsiyete göre anlık kaygı düzeyleri ile evlilik uyumlarını araştırmıştır. Araştırmanın hipotezi, evlenmeden önce ve evlilikten sonra ölçülen kaygı düzeylerinin evlilik uyumunu etkileyeceği şeklindedir. 45 çiftin katıldığı çalışma sonuçlarına göre kocaların aldıkları yüksek kaygı puanları hem kendilerinin hem de eşlerinin evlilik uyumunu yordamaktadır. Kaygının evlilik uyumunu etkileyen bir değişken olduğu belirtilmiştir.

Scout ve Cordova (2002), depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin bağlanma stilleri üzerindeki etkisini araştırmışlardır. 91 evli çiftin katıldığı çalışma sonuçlarına göre kaygılı-kararsız bağlanma gösteren bireylerin depresyon semptomlarının evlilik uyumu üzerinde negatif yönde etkisi bulunmuştur. Kaygılı-kararsız bağlanmaya ek olarak güvensiz bağlanmaya sahip olan kadınların da evlilik sorunları için kendilerini suçladıkları görülmüştür.

Kitamura ve arkadaşları (1998), evlilik uyumunun evli bireylerin sosyal uyumları üzerindeki etkisini araştırmışlardır. 67 evli Japon erkeğin ve 79 evli Japon kadının katıldığı araştırmada verileri toplamak için evlilik uyum ölçeği ve sosyal uyum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre evli bireylerin evlilik uyumlarının sosyal uyumları üzerinde pozitif yönde etkisi olduğu görülmüştür.

Baron ve arkadaşları (2007), evlilik uyumu ve çatışma ile eşzamanlı olarak eşlerin düşmanlığı ve öfkesini incelemişlerdir. 122 evli çiftin katıldığı araştırmada verileri toplamak için evlilik uyum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre düşmanlık ve öfke ile evlilik uyumu arasında bir ilişki görülmüştür. Kadınlardaki düşmanlık ve öfkenin evlilikte çatışmanın derecesine göre erkeklerde evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Kinnunen ve Feldt (2004), evli çiftlerin gelir durumunun evlilik uyumuna ve depresif semptomlara etkisini araştırmışlardır. 608 Finli çift katıldığı çalışmada verileri

toplamak için çift uyum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada evli çiftlerin ekonomik sıkıntılarının artmasının psikolojik sıkıntılarının artmasını sağladığı ve bu durumun evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Isaah ve Shah (2004), evli çiftlerin cinsiyet rollerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisini araştırmışlardır. 20'si sıkıntılı 20'si sıkıntısız olmak üzere aile danışmanlığı merkezine başvuran 40 evli çiftin katıldığı araştırmada verileri toplamak için çift uyum ölçeği ile Bem cinsiyet rol ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada kadın ve erkek cinsiyet rollerine sahip olan bireylerin evlilik uyumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla tarafsız cinsiyet özellikleri evlilik uyumunu yükseltmektedir.

Stanley ve arkadaşları (2002), evlilikte çiftlerin iletişim kurma ve çatışmalarının evlilik uyumuna etkisi incelenmiştir. 908 çiftin katıldığı çalışmada verileri analiz etmek için evlilik uyum ölçeği ve iletişim ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre çiftlerin olumsuz iletişimlerinin boşanma olasılıklarını arttırdıkları, çatışmalarda geri çekilmenin çok sık kullanıldığı, bu durumun evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilendiğini görülmüştür.

Johnson ve Jacob (2000), depresyon ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 49 çiftin katıldığı araştırma sonuçlarına göre, depresyonun evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Özellikle depresyonda bulunan evli erkeklerin eşlerinin evlilik uyumunda negatifliğini arttırmaktadır.

BÖLÜM III

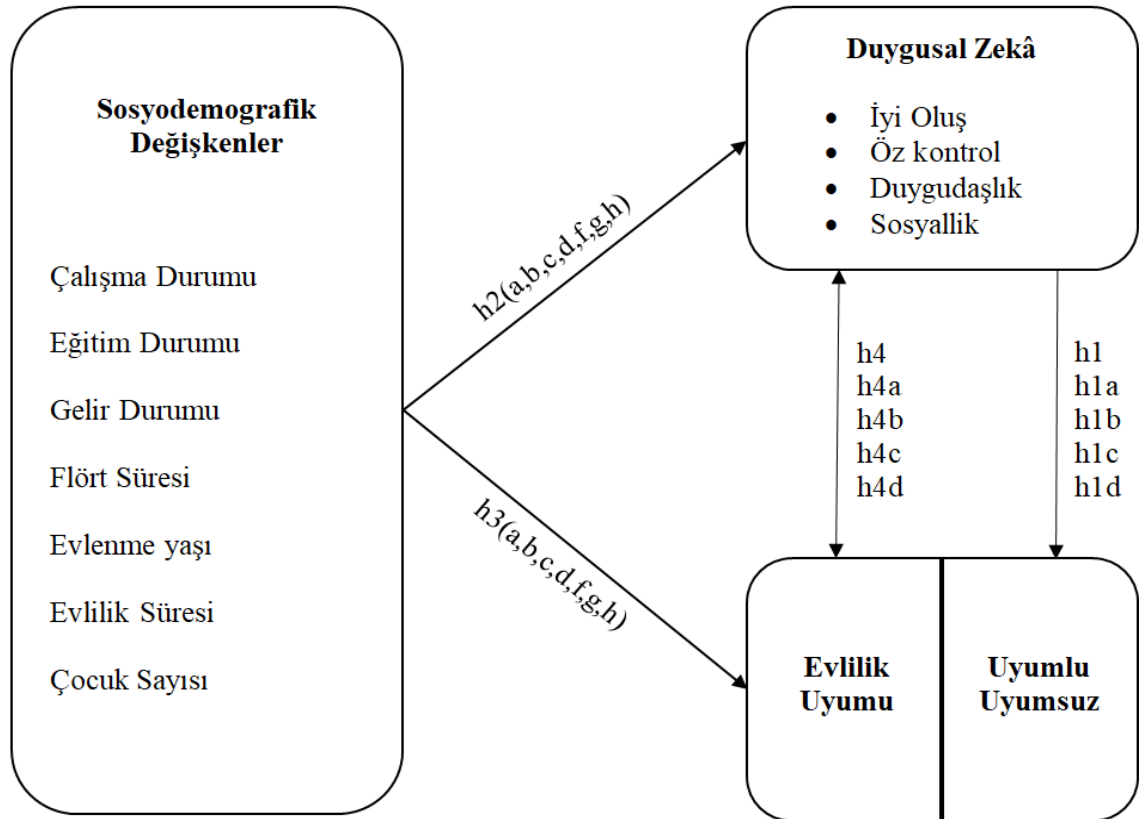
3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada evlilik uyumu olan ve olmayan şekilde gruplandırılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri arasındaki farklılıkların incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bununla birlikte evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri ve evlilik uyumu düzeyleri sosyodemografik özellikleri açısından incelenmesi çalışmanın alt amacını oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nicel bir araştırma olup, genel tarama modellerinden ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkiyel tarama modeli iki ve daha fazla sayıda değişken arasındaki değişim ve miktarı belirlediğinden araştırmanın amacına uygun olduğu düşünülmüş ve araştırmanın modeli aşağıdaki gibi tasarlanmıştır.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Adana ilinde yer alan ve T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı faaliyet gösteren özel bir Aile Danışmanlığı merkezine başvuran kişiler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise aile danışmanlığı merkezine başvuran ve kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen 432 evli kadın oluşturmaktadır.

3.4. Araştırmanın Yapılışı (Prosedür)

Gerekli birimlerden izinler alınıp araştırmanın modeli belirlendikten sonra 3 bölüm ve 42 sorudan oluşan anket, örnekleme yer alan evli bireylere dağıtılmıştır. Araştırma gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiş ve kayıp veri analizleri sonucu kullanılabilir olan 432 evli kadının sonuçları analize tabi tutulmuştur. Veriler SPSS 21.0 programı ile analiz edilmiştir.

3.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan 7 adet sorudan oluşan kişisel bilgi formu ile Petrides ve Furnham tarafından geliştirilen 20 ifadeli duygusal zekâ özelliği ölçeği ve Locke ve Wallace tarafından geliştirilen 15 ifadeli evlilik uyum ölçeğinin yer aldığı anket formu kullanılmıştır.

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Anket formunun birinci bölümünde evli kadınların sosyodemografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu yer almaktadır. Bu formda cinsiyet, eğitim durumu, gelir durumu, flört süresi, evlenme yaşı, süresi ve çocuk sayısı olmak üzere 7 adet soru bulunmaktadır.

3.5.2. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Kısa Formu

Anket formunun ikinci bölümünde evli kadınların duygusal zekâ düzeylerini belirlemek amacıyla Petrides ve Furnham (2001) tarafından geliştirilen duygusal zekâ özelliği ölçeğinin (DZÖÖ-KF) 20 maddelik kısa formu kullanılmıştır. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Deniz, Özer ve Işık (2013) tarafından gerçekleştirilen ölçeğin kuramsal olarak öznel iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik olarak 4 alt boyutu bulunmaktadır (Petrides ve Furnham, 2001, 2003; Petrides, 2009).

Güvenirlilik için yapılan analizlerde duygusal zekâ özelliği ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı iyi oluş faktörü için .72, öz kontrol için .70, duygusallık için .66, sosyallik için .70 ve ölçeğin geneli için .81 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirlilik katsayısı ise .86 olarak bulunmuştur.

3.5.3. Evlilik Uyum Ölçeği

Anket formunun ikinci bölümünde evli kadınların duygusal zekâ düzeylerini belirlemek amacıyla Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilen 15 maddelik evlilik uyum ölçeği (EUÖ) kullanılmıştır. Türkçe geçerlik ve güvenirlilik çalışması Şennur Tutarel-Kışlak (1999) tarafından yapılmıştır. Ölçek genel uyum sorusu, olası anlaşma alanlarını ölçen 8 soru ile bağlılık, iletişim ve çatışma çözmeyi ölçen 6 soruyu içermektedir.

Güvenirlilik için yapılan analizlerde evlilik uyum ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı .84 olarak bulunmuş olup, bu değer erkekler için .83, kadınlar için .85'dir. Ölçeğin orijinal Cronbach Alfa katsayısı .90'dır.

Yapılan araştırmalarla yeni puanlama sistemine göre, uyumsuz ve uyumlu evli kişileri ayırt etmesini sağlayan puan değerinin 43,5 olduğu tespit edilmiştir. Evlilik ölçeğinden alınabilecek maximum puan 58, kesme noktası ise 42 ve altı uyumsuz, 43 ve üzeri uyumlu olarak kabul edilmiştir (Tutarel-Kışlak, 1999).

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda toplanan veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 kullanılarak analiz edilmiştir. Demografik değişkenlere ait verilerin analizinde frekans ve yüzde dağılımı kullanılmıştır. Hipotezlerin testinde ise parametrik testler kullanılmıştır. İki bağımsız grup arasındaki farklılıkların incelenmesinde t testi, ikiden fazla bağımsız grup arasındaki farklılıkların incelenmesinde ise tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmıştır. ANOVA analizinde varyansların homojenliği Levene testi kontrol edilmiş, farklılıkların kaynağını saptamak amacıyla varyansların homojenliği koşulunun karşılandığı gruplarda LSD testi, varyansların homojenliği koşulunun karşılanmadığı gruplarda Tamhane testi kullanılmıştır.

Veri analizleri ölçeklerden elde edilen toplam puanlar üzerinden yapılmıştır. Ancak Hipotez 1, 1a, 1b, 1c ve 1d evlilik uyum ölçeği kesme puanı olan 43,5 ile kategorilendirilerek yapılmıştır.

3.7. Araştırmanın Güvenirliği

Araştırmanın analizinde kullanılan SPSS 21.0 programında ölçek soruları ile ilgili yapılan güvenirlilik analiz sonuçlarına göre hesaplanan Cronbach Alfa değerleri aşağıdadır.

Tablo 1.

Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği Kısa Formu'nun İç Tutarlılık Katsayıları.

Faktör	Cronbach Alpha Değeri (α)
İyi Oluş	.59
Öz kontrol	.56
Duygusallık	.54
Sosyallik	.51
Toplam Duygusal Zekâ	.75

Tablo 2.

Evlilik Uyum Ölçeğinin İç Tutarlılık Katsayıları.

Faktör	Cronbach Alpha Değeri (α)
Evlilik Uyumu	.85

Ölçek güvenirliliğini yorumlamak için kullanılan alfa katsayısı değerleri aşağıdaki gibi yorumlanır (Alpar, 2017).

- $\leq \alpha \leq 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0.40 \leq \alpha \leq 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşüktür, ancak kabul edilebilir.
- $0.60 \leq \alpha \leq 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir,
- $0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Bu araştırmada elde edilen duygusal zekâ düzeyi .75 ve evlilik uyumu .80 cronbach alfa değerleri ölçeklerin güvenilir olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte duygusal zekâ alt boyutları .50 ile .60 cronbach alfa değerleri arasındadır. Özdamar'a (2004) göre Cronbach Alfa değeri .50 ve üzerinde ise ölçek kabul edilebilir düzeydedir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan evli kadınlardan ölçek yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

4.1. Evli Kadınların Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı.

Tablo 3.

Evli Kadınların Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı.

Değişken	Gruplar	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Çalışma Durumu	Çalışıyor	274	63,4
	Çalışmıyor	158	36,6
Eğitim Durumu	İlkokul- Ortaokul	45	10,4
	Lise	105	24,3
	Ön Lisans	64	14,8
	Lisans	173	40,0
	Lisansüstü	45	10,4
Ailenin Gelir Durumu	2500 TL ve Altı	78	18,1
	2501 TL- 5000 TL	133	30,8
	5001 TL- 7500 TL	106	24,5
	7501 TL ve Üzeri	115	26,6
Flört Süresi	1 Yıdan Az	193	44,7
	1-3 Yıl	129	29,9
	3 Yıl ve Üzeri	110	25,5
Evlenme Yaşı	17-24 Yaş	198	45,8
	25-30 Yaş	181	41,9
	31 ve Üzeri	53	12,3
Evlilik Süresi	5 Yıdan Az	138	31,9
	5-10 Yıl	123	28,5
	11-15 Yıl	69	16,0
	16-20 Yıl	50	11,6
	21 Yıl ve Üzeri	52	12,0
Çocuk Sayısı	0 Çocuk	93	21,5
	1 Çocuk	111	25,7
	2 Çocuk	166	38,4
	3 Çocuk ve Daha Fazla	62	14,4

Bu bölümde çalışmaya katılan 432 evli kadının tanımlayıcı özelliklerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Evli kadınları çalışma durumlarına göre 274'ü (%63,4) çalışan, 158'i (%36,6) çalışmayan; eğitim durumuna göre 45'i (%10,4) ilkokul-ortaokul mezunu, 105'i (%24,3) lise mezunu, 64'ü (%14,8) ön lisans mezunu, 173'ü (%40) lisans mezunu, 45'i (%10,4) lisansüstü mezunu; gelir durumuna göre 78'i (%18,1) 2500 TL ve altı, 133'ü (%30,8) 2501 TL-5000 TL, 106'sı (%24,5) 5001 TL-7500 TL, 115'i (%26,6) 7501 TL ve üstü olarak dağılmıştır.

Evli kadınların flört sürelerine göre 193'ünün (%44,7) flört süresi 1 yıldan az, 129'unun (%29,9) 1-3 yıl, 110'unun (%25,5) 3 yıl ve üzeri; evlenme yaşları 198'i (%45,8) 17-24, 181'i (%41,9) 25-30, 53'ü (%12,3) 31 yaş ve üzeri yaş aralığında; evlilik süresine göre 138'i (31,9) 5 yıldan az, 123'ü (%28,5) 5-10 yıl, 69'u (%16) 11-15 yıl, 50'si (%11,6) 16-20 yıl, 52'si (%12) 21 yıl ve üzeri aralıkta; çocuk durumuna göre 93'ünün (%21,5) çocuğu yokken, 111'inin (%25,7) 1 çocuk, 166'sının (%38,4) 2 çocuk ve 62'sinin (%14,4) 3 ve daha fazla çocuk sahibi olarak dağılmıştır.

4.2. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği ve Evlilik Uyumu Ölçeği Puan Ortalamalarının Betimleyici İstatistikleri.

Araştırmaya katılan evli kadınların “Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği” minimum puanı 57, maksimum puanı 128'tir. Duygusal zekâ düzeyi puanlarının ortalaması 98,66, standart sapması 14,41 olarak hesaplanmıştır. “Evlilik Uyumu Ölçeği” minimum puanı 7, maksimum puanı 57'dir. Evlilik uyumu puanlarının ortalaması 38,24, standart sapması 10,29'dur.

Tablo 4.

Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği ve Evlilik Uyumu Ölçeği Puan Ortalamalarının Betimleyici İstatistikleri.

Değişken	N	Min	Max	Ort	Ss
Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği	432	57	128	98,66	14,417
Evlilik Uyumu Ölçeği	432	7	57	38,24	10,098

4.3. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Evlilik Uyumu Açısından İncelenmesi

Bu bölümde evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri evlilik uyumu açısından farklılıkları incelenmiştir.

4.3.1. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarının evlilik uyumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t = -10,464$; $p < 0,001$). Evlilikte uyumlu olan kadınların duygusal zekâ düzeyi puanları ($\bar{x}=106,87$), evlilikte uyumsuz olan kadınların duygusal zekâ düzeyi puanlarından ($\bar{x}=93,53$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 5.

Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Duygusal Zekâ	Uyumlu	166	106,87	12,406	-10,464**	<0,001
	Uyumsuz	266	93,53	13,177		

* $p < .05$, ** $p < .01$

4.3.2. Evli Kadınların İyi Oluş Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları

Araştırmaya katılan evli kadınların iyi oluş düzeyi puanlarının evlilik uyumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t = -8,531$; $p < 0,001$). Evlilikte uyumlu olan kadınların iyi oluş düzeyi puanları ($\bar{x}=22,99$), evlilikte uyumsuz olan kadınların iyi oluş düzeyi puanlarından ($\bar{x}=19,83$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 6.

Evli Kadınların İyi Oluş Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
İyi Oluş	Uyumlu	166	22,99	3,418	-8,531**	<0,001
	Uyumsuz	266	19,83	4,208		

*p<.05 , **p<.01

4.3.3. Evli Kadınların Öz Kontrol Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları

Araştırmaya katılan evli kadınların öz kontrol düzeyi puan ortalamalarının evlilik uyumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t = -6,593$; $p < 0,001$). Evlilikte uyumlu olan kadınların öz kontrol düzeyi puanları ($\bar{x}=19,45$), uyumsuz olan kadınların öz kontrol düzeyi puanlarından ($\bar{x}=16,41$) yüksektir.

Tablo 7.

Evli Kadınların Öz Kontrol Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Öz Kontrol	Uyumlu	166	19,45	4,700	-6,593**	<0,001
	Uyumsuz	266	16,41	4,618		

*p<.05 , **p<.01

4.3.4. Evli Kadınların Duygusallık Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusallık düzeyi puanlarının evlilik uyumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t = -5,823$; $p < 0,001$). Evlilikte uyumlu olan kadınların duygusallık düzeyi puanları ($\bar{x}=21,44$), evlilikte uyumsuz olanların duygusallık düzeyi puanlarından ($\bar{x}=19,48$) yüksektir.

Tablo 8.

Evli Kadınların Duygusal Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Duygusal	Uyumlu	166	21,44	3,177	-5,823**	<0,001
	Uyumsuz	266	19,48	3,716		

*p<.05 , **p<.01

4.3.5. Evli Kadınların Sosyallik Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları

Araştırmaya katılan evli kadınların sosyallik düzeyi puan ortalamalarının evlilik uyumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (t = -4,133; p < 0,001). Evlilikte uyumlu olan kadınların sosyallik düzeyi puanları (\bar{x} =21,16), evlilikte uyumsuz olan kadınların sosyallik düzeyi puanlarından (\bar{x} =19,35) yüksek bulunmuştur.

Tablo 9.

Evli Kadınların Sosyallik Düzeyi Puanlarının Evlilik Uyumuna Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Sosyallik	Uyumlu	166	21,16	4,141	-4,133**	<0,001
	Uyumsuz	266	19,35	4,599		

*p<.05 , **p<.01

4.4. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Sosyodemografik Özellikler Açısından İncelenmesi

Bu bölümde evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri çalışma durumu, eğitim durumu, gelir durumu, flört süresi, evlenme yaşı, evlilik süresi ve sahip oldukları çocuk sayısına göre incelenmiştir.

4.4.1. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarının çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark

istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t = 2,013$; $p < 0,05$). Çalışan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puanları ($\bar{x}=99,71$), çalışmayan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puanlarından ($\bar{x}=96,82$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 10.

Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Duygusal Zekâ	Çalışıyor	274	99,71	14,313	2,013*	0,045
	Çalışmıyor	158	96,82	14,458		

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

4.4.2. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Eğitim Durumlarına Göre Ortalamaları

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puanlarının eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=9,062$; $p < 0,001$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla post-hoc çoklu karşılaştırma analizi yapılmıştır.

Eğitim durumu lise olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamaları ($\bar{x}= 96,61$), eğitim durumu ilk ve orta öğretim olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından ($\bar{x}= 89,36$) yüksek bulunmuştur. Eğitim durumu ön lisans olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamaları ($\bar{x}= 100,25$), eğitim durumu ilk ve orta öğretim olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından ($\bar{x}= 89,36$) yüksek bulunmuştur. Eğitim durumu lisans olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamaları ($\bar{x}= 99,88$), eğitim durumu ilk ve orta öğretim olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından ($\bar{x}= 89,36$) yüksektir.

Eğitim durumu lisansüstü olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamaları ($\bar{x}= 105,73$), eğitim durumu ilk ve orta öğretim olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından ($\bar{x}= 89,36$), eğitim durumu lise olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından ($\bar{x}= 96,61$), eğitim durumu ön lisans olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından ($\bar{x}= 100,25$) ve eğitim durumu lisans olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından ($\bar{x}= 99,88$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 11.

Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Eğitim Durumlarına Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Duygusal Zekâ	İlkokul	45	89,36	12,642	9,062**	<0,001	2>1
	Ortaokul						3>1
	Lise	105	96,61	13,876			4>1
	Ön Lisans	64	100,25	14,196			5>1
	Lisans	173	99,88	14,773			5>2
	Lisansüstü	45	105,73	10,959			5>3
							5>4

*p<.05 , **p<.01

4.4.3. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Gelir Düzeylerine Göre Ortalamaları

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puanları ortalamalarının gelir durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=5,125; p<0,01). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek için post-hoc çoklu karşılaştırma analizi yapılmıştır.

Gelir durumu 7501 TL ve üzeri olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamaları (\bar{x} =102,14), gelir durumu 2501-5000 TL olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından (\bar{x} =96,85) ve gelir durumu 2500 TL ve altı olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından (\bar{x} = 94,88) yüksek bulunmuştur. Gelir durumu 5001-7500 TL olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamaları (\bar{x} = 99,92), 2500 TL ve altı olanların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından (\bar{x} = 94,88) yüksek bulunmuştur. Çoklu karşılaştırma sonucuna göre en yüksek duygusal zekâ düzeyi puan ortalaması gelir durumu 7501 TL ve üstü olan grubun ve en düşük duygusal zekâ düzeyi puan ortalaması gelir durumu 2500 TL ve altı olan grubundur.

Tablo 12.

Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Gelir Düzeylerine Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Duygusal Zekâ	2500 TL ve Altı	78	94,88	15,184			
	2501 TL- 5000 TL	133	96,85	14,558			3>1
	5001 TL- 7500 TL	106	99,92	13,000	5,125**	0,002	4>1
	7501 TL ve Üzeri	115	102,14	14,205			4>2

*p<.05 , **p<.01

4.4.4. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Flört Süresine Göre Ortalamaları

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puanları ortalamalarının gelir durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

Tablo 13.

Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Flört Süresine Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Duygusal Zekâ	1 yıldan az	193	97,51	14,490		
	1-3 yıl	129	99,70	14,159	1,114	0,329
	3 yıl ve Üzeri	110	99,45	14,574		

*p<.05 , **p<.01

4.4.5. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlenme Yaşına Göre Ortalamaları.

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puanları ortalamalarının evlenme yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

Tablo 14.

Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlenme Yaşına Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Duygusal Zekâ	17-24 yaş	198	97,65	14,367		
	25-30 yaş	181	99,06	14,695	1,275	0,281
	31 ve Üzeri	53	101,04	13,533		

*p<.05 , **p<.01

4.4.6. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlilik Süresine Göre Ortalamaları.

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puanları ortalamalarının evlilik süresi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

Tablo 15.

Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Evlilik Süresine Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Duygusal Zekâ	5 yıldan az	138	97,85	13,863		
	5-10 yıl	123	97,63	15,289		
	11-15 yıl	69	99,43	15,374	0,874	0,479
	16-20 yıl	50	101,64	12,736		
	21 yıl ve Üzeri	52	99,31	13,995		

*p<.05 , **p<.01

4.4.7. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Ortalamaları.

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puanları ortalamalarının çocuk sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

Tablo 16.

Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyi Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
	0 çocuk	93	98,45	13,912		
Duygusal Zekâ	1 çocuk	111	97,99	15,432	0,149	0,930
	2 çocuk	166	99,13	14,408		
	3 çocuk ve Üzeri	62	98,87	13,572		

*p<.05 , **p<.01

4.5. Evli Kadınların Evlilik Uyularının Sosyodemografik Özellikler Açısından İncelenmesi

Bu bölümde evli kadınların evlilik uyularının çalışma durumu, eğitim durumu, gelir durumu, flört süresi, evlenme yaşı, evlilik süresi ve sahip oldukları çocuk sayısına göre incelenmiştir.

4.5.1. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları.

Araştırmaya katılan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamalarının çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (t = 1,198; p > 0,05).

Tablo 17.

Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	P
Evlilik Uyumu	Çalışıyor	274	38,68	9,664	1,198	0,232
	Çalışmıyor	158	37,47	10,797		

*p<.05 , **p<.01

4.5.2. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Eğitim Durumlarına Göre Ortalamaları.

Araştırmaya katılan evli kadınların evlilik uyumu puanları ortalamalarının eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 18.

Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
	İlkokul -Ortaokul	45	36,51	10,054		
Evlilik	Lise	105	37,31	10,810		
Uyumu	Ön Lisans	64	37,75	8,969	1,680	0,154
	Lisans	173	38,65	10,047		
	Lisansüstü	45	41,27	9,810		

* $p<.05$, ** $p<.01$

4.5.3. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Gelir Durumlarına Göre Ortalamaları.

Araştırmaya katılan evli kadınların evlilik uyumu puanları ortalamalarının gelir durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 19.

Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Gelir Durumuna Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
	2500 TL ve Altı	78	36,29	10,876		
Evlilik	2501 TL- 5000 TL	133	37,79	9,930		
Uyumu	5001 TL- 7500 TL	106	38,35	9,968	2,217	0,085
	7501 TL ve Üzeri	115	39,98	9,695		

* $p<.05$, ** $p<.01$

4.5.4. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Flört Sürelerine Göre Ortalamaları.

Araştırmaya katılan evli kadınların evlilik uyumu puanları ortalamalarının flört süresi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 20.

Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Flört süresine Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Evlilik Uyumu	1 yıldan az	193	37,62	10,432		
	1-3 yıl	129	38,43	10,327	0,784	0,457
	3 yıl ve Üzeri	110	39,10	9,207		

*p<.05 , **p<.01

4.5.5. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Evlenme Yaşına Göre Ortalamaları.

Araştırmaya katılan evli kadınların evlilik uyumu puanları ortalamalarının evlenme yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 21.

Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Evlenme Yaşına Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Evlilik Uyumu	17-24 yaş	198	37,80	10,293		
	25-30 yaş	181	38,59	9,854	0,345	0,708
	31 ve Üzeri	53	38,70	10,306		

*p<.05 , **p<.01

4.5.6. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Evlilik Süresine Göre Ortalamaları.

Araştırmaya katılan evli kadınların evlilik uyumu puanları ortalamalarının evlilik süresi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,077$; $p<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla post-hoc çoklu karşılaştırma analizi yapılmıştır.

Evlilik süresi 5 yıldan az olan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamaları ($\bar{x}= 39,58$), evlilik süresi 5-10 yıl arasında olan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamaları ($\bar{x}= 36,67$) ve evlilik süresi 21 yıl ve üzeri olan evli kadınların evlilik

uyumu puan ortalamalarından ($\bar{x}= 35,65$) yüksek bulunmuştur. Evlilik süresi 16-20 arasında olan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamaları ($\bar{x}= 40,80$), evlilik süresi 5-10 yıl arasında olan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamaları ($\bar{x}= 36,67$) ve 21 yıl ve üzeri olan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamalarından ($\bar{x}= 35,65$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 22.

Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Evlilik Süresine Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Evlilik Uyumu	5 yıldan az	138	39,58	10,483			1>2
	5-10 yıl	123	36,67	10,297			1>5
	11-15 yıl	69	38,46	9,754	3,077*	0,016	4>2
	16-20 yıl	50	40,80	8,074			4>5
	21 yıl ve üzeri	52	35,65	9,960			

*p<.05 , **p<.01

4.5.7. Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Ortalamaları.

Araştırmaya katılan evli kadınların evlilik uyumu puanları ortalamalarının çocuk sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 23.

Evli Kadınların Evlilik Uyumu Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Ortalamaları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Evlilik Uyumu	0 çocuk	93	39,96	10,775		
	1 çocuk	111	37,48	9,944	1,414	0,238
	2 çocuk	166	37,58	9,800		
	3 çocuk ve Üzeri	62	38,81	10,006		

*p<.05 , **p<.01

4.6. Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Evlilik Uyumu Puanları Arasındaki Korelasyon İlişkisi.

Tablo 24.

Evli Kadınların Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Evlilik Uyumu Puanları Arasındaki Korelasyon İlişkisi.

		Evlilik Uyumu	Duygusal Zekâ	İyi Oluş	Öz Kontrol	Duygusallık	Sosyallik
Evlilik Uyumu	r	1					
	p	432					
	n						
Duygusal Zekâ	r	0,524**	1				
	p	<0,001	432				
	n	432					
İyi Oluş	r	0,470**	0,673**	1			
	p	<0,001	<0,001	432			
	n	432	432				
Öz Kontrol	r	0,384**	0,736**	0,364**	1		
	p	<0,001	<0,001	<0,001	432		
	n	432	432	432			
Duygusallık	r	0,268**	0,526**	0,178**	0,211**	1	
	p	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	432	
	n	432	432	432	432		
Sosyallik	r	0,197**	0,524**	0,257**	0,257**	0,203**	1
	p	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	432
	n	432	432	432	432	432	

*p<.05, **p<.01 düzeyinde anlamlılık

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi ve evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yapılan korelasyon analizi sonucunda duygusal zekâ düzeyi ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (p<0,01). İlişkinin yönü ve derecesini belirten pearson korelasyon katsayısı analizi sonuçlara göre;

Duygusal zekâ düzeyi ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde (r=0,524; p<001) anlamlı ilişki vardır. Bununla birlikte iyi oluş düzeyi ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde (r=0,470; p<001); öz kontrol düzeyi ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde (r=0,384; p<001); duygusallık düzeyi ile

evlilik uyumu arasında pozitif yönde ve zayıf düzeyde ($r=0,268$; $p<001$); sosyallik düzeyi ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde ve çok zayıf düzeyde ($r=0,197$; $p<001$) anlamlı ilişki vardır.

Evli kadınların duygusal zekâ düzeyi ile iyi oluş düzeyi arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde ($r=0,673$; $p<001$); öz kontrol düzeyi arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde ($r=0,736$; $p<001$); duygusallık düzeyi arasında pozitif yönde ve orta düzeyde ($r=0,526$; $p<001$); sosyallik düzeyi arasında pozitif yönde ve orta düzeyde ($r=0,524$; $p<001$) anlamlı ilişki vardır.

4.7. Hipotezlerin Sınanması

Araştırmaya katılan evlilik uyumu olan ve olmayan şeklinde gruplandırılan evli kadınların duygusal zekâ düzeylerinin farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Hipotez 1 kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evlilik uyumu olan ve olmayan şeklinde gruplandırılan evli kadınların iyi oluş düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Hipotez 1a kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evlilik uyumu olan ve olmayan şeklinde gruplandırılan evli kadınların öz kontrol düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Dolayısıyla araştırma sonuçlarıyla Hipotez 1b kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evlilik uyumu olan ve olmayan şeklinde gruplandırılan evli kadınların duygusallık düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Hipotez 1c kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evlilik uyumu olan ve olmayan şeklinde gruplandırılan evli kadınların sosyallik düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Hipotez 1d kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ puan ortalamalarının çalışma durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan

t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0,045$; $p<0,05$). Hipotez 2a kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ puan ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Hipotez 2b kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, duygusal zekâ puan ortalamalarının gelir düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0,002$; $p<0,01$). Hipotez 2c kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, duygusal zekâ puan ortalamalarının flört süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p=0,329$; $p>0,05$). Hipotez 2d red edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, duygusal zekâ puan ortalamalarının evlenme yaşı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p=0,281$; $p>0,05$). Hipotez 2e red edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, duygusal zekâ puan ortalamalarının evlilik süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p=0,479$; $p>0,05$). Hipotez 2f red edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, duygusal zekâ puan ortalamalarının çocuk sayısı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p=0,930$; $p>0,05$). Hipotez 2g red edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, evlilik uyumu puan ortalamalarının çalışma durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p=0,232$; $p>0,05$). Hipotez 3a red edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, evlilik uyumu puan ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p=0,154$; $p>0,05$). Hipotez 3b red edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, evlilik uyumu puan ortalamalarının gelir düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p=0,085$; $p>0,05$). Hipotez 3c red edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, evlilik uyumu puan ortalamalarının flört süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p=0,457$; $p>0,05$). Hipotez 3d red edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, evlilik uyumu puan ortalamalarının evlenme yaşı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p=0,708$; $p>0,05$). Hipotez 3e red edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, evlilik uyumu puan ortalamalarının evlilik süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0,016$; $p<0,05$). Hipotez 3f kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların, evlilik uyumu puan ortalamalarının çocuk sayısı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p=0,238$; $p>0,05$). Hipotez 3g red edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zeka düzeyleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yapılan korelasyon analizi sonucunda pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,524$; $p<001$). Hipotez 4 kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların iyi oluş düzeyleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yapılan korelasyon analizi sonucunda pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,470$; $p<001$). Hipotez 4a kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların öz kontrol düzeyleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yapılan korelasyon analizi sonucunda pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,384$; $p<001$). Hipotez 4b kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusallık düzeyleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yapılan korelasyon analizi sonucunda pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,268$; $p<001$). Hipotez 4c kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların sosyallik düzeyleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yapılan korelasyon analizi sonucunda pozitif yönde ve çok zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,197$; $p<001$). Hipotez 4d kabul edilmiştir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırma hipotezlerden elde edilen bulgulardan elde edilen sonuçlar hakkında yorumlar bulunmaktadır. Ayrıca araştırma sonuçlarının geçmişte yapılmış diğer araştırmalarla karşılaştırılmaları ve tartışmaları yer almaktadır.

5.1. Duygusal Zekâ ve Evlilik Uyumu

Araştırma sonuçlarına göre, evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri puan ortalamalarının evlilik uyumu değişkenine göre incelendiğinde evlilikte uyumlu olan kadınların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamaları, evlilikte uyumsuz olan kadınların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte evlilikte uyumlu olan kadınların iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik boyutları puan ortalamaları, evlilikte uyumsuz olan kadınların iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik düzeyleri puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zeka düzeyleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yapılan korelasyon analizi sonucunda evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca evli kadınların iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik boyutları ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilen bulgulardan yola çıkarak evli kadınların duygusal zekâ düzeylerinin evlilik uyumuyla ilişkili olduğu söylenebilir. Sonuç olarak evli kadınların duygusal zekâ (iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik) düzeyleri arttıkça evlilik uyumları da artmaktadır.

Duygusal zekâ düzeyleri yüksek olan kadınların evlilik uyumlarının da yüksek olması bulgusu alan yazın ile tutarlıdır. İlgili çalışmalara bakıldığında bu çalışmanın bulgularına benzer sonuçlar görülmektedir. Sığbatullah (2008), çalışmasında okul öncesi dönemde çocuğu olan bireylerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulmuştur. Akdur ve Aslan (2017), çalışmasında duygusal zekâ ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur. Üncü (2007), evlilik doyumu ve duygusal zekâ arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulmuştur.

5.2. Duygusal Zekâ ve Sosyodemografik Özellikler

Araştırmanın sonuçlarına göre, evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri puan ortalamalarında çalışma durumuna ve gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma görülmüştür. Çalışan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamaları, çalışmayan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte gelir düzeyi yüksek olan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamaları da fazladır. Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre en yüksek duygusal zekâ puan ortalaması gelir durumu 7501 TL ve üstü olan grubun, en düşük duygusal zekâ puan ortalaması gelir durumu 2500 TL ve altı olan grubundur.

Alan yazın incelendiğinde duygusal zekânın gelir düzeyi açısından farklılık gösterip göstermediğine dair araştırmalar oldukça az görülmektedir. Baba (2010), evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarını karşılaştırdığı araştırmasında duygusal zekâ düzeyleri ile gelir durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu gözlemlemiştir. Onay ve Uğur (2011), sağlık personellerinin duygusal zekâsı ile ilgili yapmış oldukları bir çalışmada gelir düzeyi ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Buna göre gelir düzeyi ile bireyin duygularının farkında olması ve sosyal beceriler konusunda anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri puan ortalamalarında eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma görülmüştür. Eğitim seviyeleri yüksek olan evli kadınların duygusal zekâ düzeyi puan ortalamaları da fazladır. Araştırmanın çoklu karşılaştırma sonucuna göre en yüksek duygusal zekâ puan ortalaması eğitim durumu lisansüstü olan grubun, en düşük duygusal zekâ puan ortalaması eğitim durumu ilkokul-ortaokul olan grubundur.

Alan yazında duygusal zekâ ile eğitim durum arasında anlamlı bir farklılık olduğunu gösteren birçok çalışma bulunmaktadır. Cingisiz ve Murat (2010), nişanlı çiftlerle yapmış oldukları çalışmanın sonuçlarında eğitim düzeyi ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça duygusal zekâ düzeylerinin arttığını gözlemiştir. Gürbüz ve Yüksel (2008) ise çalışmasında benzer şekilde eğitim durumu ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Diğer bir çalışmada Aysel (2006), eğitim durumu ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Kalyoncu (2011), hemşirelerin duygusal zekâsı ile örgütten kaynaklanan stres arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında eğitim durumu ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. İşmen (2004), duygusal zekâ ile aile işlevleri

arasındaki ilişkiyi ölçtüğü çalışmada eğitim durumu ile duygusal zekâ arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak bu çalışmanın bulguları ile alan yazındaki çalışmaların bulguları tutarlılık göstermektedir.

5.3. Evlilik Uyumu ve Sosyodemografik Özellikler

Evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamaları, sosyodemografik değişkenler açısından incelendiğinde araştırmaya katılan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamalarında evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma görülmüştür. Evlilik süresi 5 yıldan az olan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamaları, evlilik süresi 5-10 yıl arasında olan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamaları ve evlilik süresi 21 yıl ve üzeri olan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Evlilik süresi 16-20 arasında olan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamaları, evlilik süresi 5-10 yıl arasında olan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamaları ve 21 yıl ve üzeri olan evli kadınların evlilik uyumu puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur.

Alan yazında evlilik süresi ile ilgili çalışmalara bakıldığında bu çalışma ile benzer şekilde evlilik süresinin (Kurdek, 1999; Karney ve Bradbury, 1997; Karney ve Bradbury, 2000) evlilikte kalite ve uyumun azalmasında önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Yalçın (2004), çalışan kadınların evlilik uyumunun sosyodemografik değişkenler açısından ilişkisini araştırdığı çalışmaya göre evlilik süresinin uzaması, kadınlarda evliliklerini olumlu yönde değerlendirmeyi, cinsel yaşamdaki memnuniyeti ve eşlerine hissettikleri duyguyu olumlu yönde etkilemektedir.

Demiray (2006), evlilik uyumunun sosyodemografik değişkenler açısından ilişkisini araştırdığı çalışmada evlenme süresi ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Buna karşılık Baba (2010), evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarını karşılaştırdığı araştırmasında evlilik uyumları ile evlilik süresi arasında anlamlı bir farklılık olmadığını gözlemlemiştir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre evliliğin ilk 5 yılında sağlanan uyum, evliliğin 5-10 yılları arasında azalmakta ve 11. yıldan itibaren evlilikte uyum yeniden yükselmektedir. 16-20 yılları arası en yüksek düzeyine ulaşan uyumun evliliğin 21. yılından itibaren tekrar azaldığını ve bu durumun evli kadınların en kötü uyum dönemi oldukları görülmektedir.

Bu durum aile yaşam döngüsü ile açıklanabilir. Buna göre bu döngüler evlilik ile başlayıp, çocukların dünyaya gelmesi, okul yaşamı, ergenlik süreci, çocukların okuldan mezun olması, çocukların evden ayrılması ve işe başlaması, emeklilik ve eşlerden birinin vefatı gibi dönemlerden oluşmaktadır. Aile yaşam döngüsüne göre evliliğin belli dönemlerinde kadınların evlilik uyumu azalırken, bazı dönemlerinde evlilik uyum düzeylerinin arttığı gözlenmiştir. Aile yaşam döngüsü, kadınlarda evlilik uyumunun evliliğin belirli evrelerinde anlamlı bir şekilde azalma ve artmasını açıklamak ve evli çiftler arasındaki ilişkileri anlamak bakımından önemlidir.

Pillemer ve Suitor'a (1991) göre evlilik uyumu anne-baba olunmayan ve çocuklar büyük olduğu dönemlerde en yüksek düzeydeyken, çocukların küçük olduğu dönemlerde en düşük düzeydedir. Chadler ve Fittro (2002), evlilikte uyum ile ilgili yapmış oldukları çalışmalarda evliliğin ilk ve orta dönemlerinde çiftler arasındaki uyumun düştüğüne dair bulgular elde etmiştir. Orta yaş dönemine gelen eşler, yaşam döngüsü noktasına geldikleri, evlilik ve hayata dair birçok şeyi yeniden gözden geçirdikleri için evlilikte sorgulamalar yaşamaktadırlar.

Özdemir, Vatandaş ve Torlak'a göre (2009), yeni evli, küçük çocuklu, yetişkin çocuklu, çocuksuz yaşlılık ve yalnızlık gibi dönemlerde aile içindeki bireylerin birbirlerine karşı ortaya koyduğu tutum ve davranış biçimlerinde farklılaşma gözlenmektedir. Evli kadınların evlilik süresi içinde belli davranışlara zorlanması ve buna karşı verdiği tepkiler evliliğe karşı tutumları oluşturmaktadır.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Toplumların önemli değer kavramlarından biri de aile kurumunun sağlıklı olmasıdır. Evli çiftler ömür boyu mutluluk amacıyla evlilik kurumu içerisinde hayatlarını birleştirmektedir. Bununla birlikte bazı zamanlarda bireylerin evlilikten beklentileri karşılanamayabilir ve çiftler arasındaki evlilik uyumu azalabilir. Böyle zamanlarda evlilik kurumu varlığını sürdürmekte zorlanabilir (Acat, 2012).

Kişiler arası ilişkilerde duygusal zekânın önemli olduğuna dair görüşler oldukça yaygındır. Evlilikler gibi yakın ilişkilerde bireylerin duygularını düzenleyebilmeleri ve kontrol altına almaları konusunda duygusal zekânın önemli olduğu ve evlilik uyumunu etkilediği düşünülmektedir (Akdur ve Aslan, 2017).

Araştırmanın genel amacı doğrultusundaki sonuçlara göre, evlilikte uyumlu olan kadınların duygusal zekâ (iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik) düzeyleri puan ortalamaları evlilikte uyumsuz olan kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte evli kadınların duygusal zekâ (iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik) düzeyleri ile evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, evli kadınların duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olmasının evlilik uyumunu olumlu ve pozitif yönde etkilediğine dair bulgular elde edilmiştir.

Evli kadınların kendilerini ve eşlerini anlaması, eşleriyle empatik iletişim kurabilmesi, sorunları çözme becerisi, sağlıklı ve mutlu evlilikler için önemlidir. Evli kadınların eşleriyle etkili ve açık iletişim kurabilmesi evlilik başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Dolayısıyla uyumlu bir evliliğin oluşabilmesi, eşler arasında sağlıklı bir iletişimin kurulmasını gerekli kılmaktadır.

Aile danışmanlığı merkezlerine başvuran çiftlerde karşılaşılan sorunların içerisinde eşler arasındaki iletişim ve iletişimsizlikten meydana gelen sorunlar önemlidir. Gotman'a (2017) göre evlilikte çiftler arasında duygusal zekânın yeterli düzeyde olmaması ilişkide problemlerin çıkmasına neden olabilmektedir. Bu açıdan duygusal zekâ kavramının evlilik uyumu için önemli olduğu söylenebilir. Evli kadınların duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olması evlilik uyumlarının yüksek olmasının nedeni olabilir.

Evli kadınların sosyodemografik özelliklerinin duygusal zekâ düzeyleri üzerinde meydana getirdiği farklılıklara bakıldığında ise duygusal zekânın kadınların çalışma durumuna, eğitim durumuna ve gelir durumuna göre farklılaştığı görülmüştür. Çalışan evli kadınların duygusal zekâ düzeylerinin çalışmayan evli kadınlara göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Evli kadınların eğitim durumları ve gelir durumları arttıkça duygusal zekâ düzeyleri de artmaktadır. Evli kadınların eğitim düzeyi arttıkça duygusal zekâ düzeylerinin artması duygusal zekânın öğrenilebilir ve geliştirilebilir bir kavram olduğunu düşündürmektedir.

Günümüzde kendini ifade edemeyen, savunamayan, evine bağlı, çocuk büyüten, sosyal olmayan ve kocasının sözünden çıkmayan geleneksel cinsiyet rollerine sahip evli kadınların aksine, kariyeri daha ön planda olan eğitim düzeyi yüksek, çalışan ve gelir elde eden eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip evli kadınların sayısı hızla artmaktadır. Yaşamın içerisinde daha fazla yer alan bu evli kadınların başkalarıyla iletişimlerinde kendi duygularını, düşüncelerini ve inançlarını rahatlıkla ifade edebilmesi ve karşılaştıkları sorunları çözebilme becerisi yüksek duygusal zekâ düzeyini gerekli kılabilir.

Erkeğin maddi kazanç elde etmesi görev ve sorumlulukları arasındayken; kadının çalışma hayatı içinde olması özgürlük anlamına gelebilmektedir. Çalışma hayatı içinde ekonomik özgürlüklerini elde eden kadınlar neşeli, sosyal açıdan dengeli ve dışa dönük yanlarıyla kendileri ve yaşamla barışıktırlar. Kadınların çalışması maddi kazançtan öte kendilerini işe yarar hissetmeleri ve değerli olduklarına inanmaları açısından önemlidir.

Bununla birlikte evli kadınların gelir düzeyinin yüksek olması öz saygı ve öz güven konusunda motivasyon sağlamaktadır. Dolayısıyla gelir düzeyini salt bir ekonomik sorun olarak açıklamaktan ziyade evlilikte kadının kocası tarafından kendisine dayatılan hayatı kırması adına öneminden bahsetmek mümkündür. Dolayısıyla evli kadınların çalışma hayatı içinde yer almaları ve maddi kazanç elde etmeleri duygusal zekâyı arttıran etkenler arasında olduğu söylenebilir.

Son olarak evli kadınların duygusal zekâ düzeylerinin flört süresi, evlenme yaşı, evlilik süresi ve çocuk sahibi olma değişkenlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum kadınların duygusal zekâsının evlilik ile ilgili demografik değişkenlerden etkilenmediğini göstermektedir.

Evli kadınların sosyodemografik özelliklerinin evlilik uyumu üzerinde meydana getirdiği farklılıklara bakıldığında; evlilik uyumunun evlilik süresine göre farklılaştığı

görülmüştür. Evlilik süresine bağlı olarak evlilikte uyumun düşmesi ve yükselmesi aile yaşam döngüsü evreleri ile açıklanabilir.

Evliliğin ilk yıllarından, eşlerin vefatına doğru evrilen bu süreçte bireyler aile yaşam döngüsünün her bir aşamasında farklı sorunlarla karşılaşacaktır. Bireyler bu sorunları ortadan kaldırmak için aile yaşam döngüsündeki değişimlere göre farklı sorumluluklar ve roller üstlenerek evlilikte uyumunu sürdürmeye çalışırlar. Bu dönemlerde çiftlerin birbirleriyle farklı ilişkiler kurmaları ve devamlı olarak değişim göstermeleri gerekebilir. Bireyin bu yeni döneme uyum gösteremediği ve bu döneme ait sorunları çözemediği zamanlarda evlilikte krizler meydana gelmekte ve evlilik uyumu düşmektedir.

Bununla birlikte evli kadınların evlilik uyumları çalışma durumu, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, flört süresi, evlenme yaşı ve çocuk sahibi olma değişkenlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür.

6.2. Öneriler

Duygusal zekânın evli kadınların duygularını kontrol etme ve yönetme becerilerini etkileyerek evlilik uyumu üzerinde belirleyici rolü olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan bu çalışmanın alan yazına katkısı olacağı düşünülmektedir.

Gelecekte yapılacak araştırmalarda belli bir zaman diliminde gerçekleştirilmiş kesitsel nitelikte olan bu çalışmada elde edilen bulgular gelecekteki boylamsal çalışmalar ile daha güçlü hale gelebilecektir. Araştırmacılar tarafından duygusal zekâ ve evlilik uyumuna etki eden başka değişkenlerin incelenmesi ile alan yazına yeni bilgiler kazandırılacaktır. Bununla birlikte evli kadınlarla yapılan bu çalışma evli erkekler ya da farklı örneklem grupları ile yapılabilir.

Ailenin önemli bir bireyi olan evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri ve evlilik uyumları ile ilgili değişkenleri ortaya koyan bu çalışmanın aile danışmanlığı süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu araştırma sonuçları aile danışmanları ve psikologlar tarafından dikkate alınarak aile danışmanlığı seanslarında evli çiftlere iletişim kurma ve problem çözme becerileri kazandırmak suretiyle onların duygusal zekâ düzeylerini artırıcı çalışmalar yapılabilir. Bu sayede aile içi geçimsizliklerin ve boşanmaların arttığı toplumda çiftler arasında duygusal zekâ geliştirilebilir ve boşanmak üzere olan çiftlerin evliliklerinin sağlıklı ve uyumlu hale getirilmesi sağlanabilir.

Ayrıca evlilik öncesi çiftlere iletişim kurma ve problem çözme konularında evlilik uyumunun artırılmasına yönelik eğitimler verilebilir. Bu eğitimler T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, sivil toplum kuruluşları, belediyeler, halk eğitim merkezleri ve üniversiteler aracılığıyla verilebilir.

Yapılan bu araştırma sonucunda evli kadınların duygusal zekâ düzeyleri ve evlilik uyumlarının artırılmasına etki eden sosyodemografik değişkenler incelenmiştir. Bu değişkenler içerisinde evli kadınların eğitim durumu, çalışma durumu ve gelir düzeyi gibi toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen değişkenlerin duygusal zekâyı olumlu yönde etkilediği sonuçları ortaya çıkmıştır. Bu açıdan toplumsal cinsiyet rollerinin evli kadınların duygusal zekâ düzeyine ve evlilik uyumuna olan etkisini ortaya çıkaracak araştırmalar yapılabilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre evlilik süresinin evlilik uyumu ile olan anlamlı ilişkisinden yola çıkarak, kadınlarda evlilik uyumunun evliliğin belirli evrelerinde anlamlı bir şekilde azalma ve artmasını açıklamak ve evli çiftler arasındaki ilişkileri anlamak için aile yaşam döngüsü ile evlilik uyumu arasında çalışmalar yapılabilir. Aile yaşam döngüsü dönemleri incelenerek ailede meydana gelebilecek uyumsuzlukların ortaya çıkış sebepleri araştırılabilir. Evli çiftlerin tutum ve davranışlarının belirleyicisi olarak aile yaşantısının farklı dönemlerinin bilimsel olarak incelenmesi sayesinde evlilik uyumunun evlilik süresine bağlı olarak değişimleri tespit edilebilir.

7. KAYNAKÇA

- Acar, F. (2002). Duygusal zekâ ve liderlik, *E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 53-68.
- Acat, M. B. (2012). *Aile içi uyumlu iletişim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını.
- Alpar, R. (2017). *Çok değişkenli istatistiksel yöntemler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akdur, S., & Aslan, B. (2017). Duygusal zekâ ile ilişki doyumu arasında duygu düzenleme güçlüğü ve romantik kıskançlığın aracı rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*, 5(9), 71-88.
- Aksaraylı, M., & Özgen, I. (2008). Akademik kariyer gelişiminde duygusal zekânın rolü üzerine bir çalışma. *Ege Akademik Bakış*, 8(2), 755-769.
- Aysel, L. (2006). *Liderlik ve duygusal zekâ*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Baba, E. (2010). *Evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Bacanlı, H. (2001). Eş tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2, 15-16.
- Bağlı, M., & Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/tabulaşan kurumun (ailenin) kurbanlıklar edinme pratiği. *Aile ve Toplum Dergisi*, 7(2), 9-22.
- Baltaş, Z. (2011). *İnsanın dünyasını aydınlatan ve işine yansıyan ışık duygusal zekâ*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Baltaş Z., Steptoe A., & Duman Y. (2008). Yabancılarla yapılan evliliklerin kültürel farklılıklar ve psikolojik sorunlar açısından değerlendirilmesi. *1. Uluslararası 4. Ulusal Hemşirelik Kongresi*.
- Bar-On, R. (2000). *Bar-on emotional quotient inventory. Youth version technical manual*. Toronto ; North Tonawanda, NY : Multi-Health Systems Inc.
- Bar-On, R. (2005). The bar-on model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 17.
- Bar-On, R. (2006). The bar-on model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18.

- Baron, K.G., Butner, J., Hawkins, M., Moore, J., Smith, T.W., & Uchino, B.N. (2007). Hostility, anger, and marital adjustment: Concurrent and prospective associations with psychosocial vulnerability. *Journal of Behavioral Medicine*, 30(1), 1-10.
- Battal, A. (2008). *Boşanma sebepleri, Bilimsel Araştırma Projesi Uygulama Sonuçları*. Ankara: Başbakanlık 8-43.
- Bayraktaroğlu, H. & Çakıcı, E. (2013). Factors related with marital adjustment. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 53/A, 297-312.
- Becerem, E. (2012). *Duygusal ve Sosyal Zekâmız*. İstanbul: Postiga Yayınları.
- Binay, M. (2018). Türkiye’de boşanma nedenlerinin analizi ve alternatif uyuşmazlık yöntemleri. *Ombudsman Akademik*, 5(9), 237-267.
- Blum, J. S., & Mehribian, A. (1999). Personality and temperament correlates of marital satisfaction. *Journal Of Personality*, 67, 93–125.
- Boran, F. (2003). *Aşk ve Evlilik*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Bradbury, T. N., & Karney, B. R. (2004). Understanding and altering the longitudinal course of marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66(4), 862-879.
- Bradbury T. N., & Fincham F. D. (1990). Attributions in marriage: Review and critique. *Psychological Bulletin*, 107(1), 3-33.
- Budak S. (2017). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Caruso, D.R. & P. Salovey (2004). *The emotionally intelligent manager: How to develop and use the four key emotional skills of leadership*. Jossey-Bass A Wiley Imprint, San Francisco, CA.
- Chandler, C., & Fittro, J. (2002). *Family and consumer sciences agent*. Ohio State University.
- Chen, Z., Tanaka, N., Uji, M., Hiramura, H. & Shika, N. (2007). The role of personalities in the marital adjustment of Japanese couples. *Social Behavior And Personality*, 35(4), 561-572.
- Cingisiz N. & Murat M. (2010). Investigation the levels of emotional intelligence of the couples making decision for marriage. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 9(1), 99-114.
- Cooper, R. K. & Sawaf, A. (2000). *Liderlikte Duygusal Zekâ* (Z. B. Ayman & B. Sancar, Çev.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Cutler, H.A., & Radford. A. (1999). Adult children of alcoholics: adjustment to a college environment. *The Family Journal: Therapy for Couples and Families*, 7, 148-153.
- Çakar, U., & Arbak, Y. (2003). Dönüşümcü liderlik duygusal zekâ gerektirir mi? *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi* 2, 83-89.
- Çakar, U. & Arbak Y. (2004). Modern yaklaşımlar ışığında değişen duygu-zekâ ilişkisi ve duygusal zekâ. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 23-48.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması*. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Çelik M. & Tümkaya, S. (2012). Öğretim elemanlarının evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 223-238.
- Çiftçi, A. & Biçici, İ. (2005). *Aile rehberi*. T. C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Çoban, A., Nehir, S., Demirci, H., Özbaşaran, F., & İnceboz, Ü. (2008). Klimakterik dönemdeki evli kadınların eş uyumları ve menopoza ilişkin tutumlarının menopozal yakınmalar üzerine etkisi. *F.Ü. Sağ. Bil. Dergisi*, 22(6), 343-349.
- Dehle, C., & Weiss, R.L. (2002). Associations between anxiety and marital adjustment. *The Journal of Psychology*, 136(3), 328-338.
- Deniz, E. & Yılmaz, E. (2006). Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ ve stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 25, 17-26.
- Deniz, M.E., Özer, E. & Işık, E., (2013). Trait emotional intelligence questionnaire—short form: validity and reliability studies. *Education and Science*, 38(169), 407-419.
- Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Doğan, D., & F. Şahin, (2007). Duygusal zekâ: Tarihsel gelişimi ve örgütler için önemine kavramsal bir bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 231-252.

- Durmuş, E., & Baba, E. (2014). Evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarının karşılaştırılması. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 352-369.
- Edizler, G. (2010). İnsan kaynakları yönetiminde duygusal zekâ ölçüm modelleri. *Journal of Yaşar University*, 18(5), 2970-2984
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. & Alpkan, R. L. (2005a). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*; 18(1), 39-47.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Alpkan, L., & Eradamlar, N. (2005b). Cinsellik ve çift uyumu arasındaki ilişki: Üç grup evli çiftle karşılaştırmalı bir çalışma. *Düşünen Adam*, 18(2), 72-81.
- Fışıloğlu, H. (2001). Consanguineous marriage and marital adjustment in Turkey. *The Family Journal*, 9(2), 215-222.
- Gardner, H. (1983). *Multiple Intelligences: The theory in practice*, USA: Basic Books.
- Goel S., Narang D. K. & Koradia K, (2013). Marital adjusment and mental health among bank employees and doctors during middle age in Delhi. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 3, 1-8.
- Goleman, D. (2000). *İşbaşında duygusal zekâ* (H. Balkara, Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2016). *Duygusal zekâ neden IQ'dan daha önemlidir?*. (B. S. Yüksel, Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gottman, J. (1994). *What predicts divorce?: The relationship between marital processes and marital outcomes*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Gottman, J. & Silver, N. (2017). *Evliliği sürdürmenin yedi ilkesi* (E. Deniz, Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gülsün, M., Ak, M., & Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 1, 68-79.
- Gürbüz, S. & Yüksel, M. (2008). Çalışma ortamında duygusal zekâ: İş performansı, iş tatmini, örgütsel vatandaşlık davranışı ve bazı demografik özelliklerle ilişkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 174-190
- Gürel, E. & Tat, M. (2010). Çoklu zekâ kuramı: Tekli zekâ anlayışından çoklu zekâ yaklaşımına. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 336-352.
- Hortaçsu, N. (199). The first year of family and couple initiated marriages of a Turkish sample: A longtudinal investigation. *International Journal of Psychology*, 34, 29-41.

- Isaac, R., & Shah, A. (2004). Sex roles and marital adjustment in indian couples. *International Journal of Social Psychology*, 50(2), 129-141.
- İşmen, A. E. (2001). Duygusal zekâ ve problem çözüme. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13, 111-124.
- İşmen, A. E. (2004). Duygusal zekâ ve aile işlevleri arasındaki ilişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi*, 7(11), 55-75.
- Johnson, D. R., White, L. K., Edwards, J. N. & Booth, A. (1986). Dimensions of marital quality: Towards methodological and conceptual refinement. *Journal of Family Issues*, 7, 31-49.
- Johnson S. L. & Jacob T. (2000). Sequential interactions in the marital communication of depressed men and women. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68(1), 4-12.
- Kalyoncu, Z. (2011). *Duygusal zekâ ile örgütten kaynaklanan stres arasındaki ilişkinin incelenmesi: Hemşireler üzerinde bir araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (1997). Neuroticism, marital interaction and the trajectory of marital satisfaction. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 72, 1075-1092.
- Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (2000). Attributions in marriage: State or trait? A growth curve analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 295-309.
- Kurdek, L.A. (1999). The nature and predictors of change in marital quality for husbands and wives over the first 10 years of marriage. *Developmental Psychology*, 35(5), 1283–1296.
- Kinnunen, U., & Feldt, T. (2004). Economic stress and marital adjustment among couples: Analyses at the dyadic level. *European Journal of Social Psychology*, 34(5), 519-532.
- Kitamura, T., Aoki, M., Fujino, M., Ura, C., Watanabe, M., & Fujihara, S. (1998). Sex differences in marital and social-adjustment social psychol. *The Journal Of Social Psychology*, 138(1), 26-32.
- Koydemir, S., Selışık, E. S., & Tezer, E. (2005). Evlilik uyumu ve mükemmeliyetçilik boyutları arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 65-75.

- Kubilay, D., & Oktan, V. (2015). Evlilik uyumu: Değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44), 25-35.
- Locke, E. A. (1968). Toward a theory of task performance and incentives. *Organizational Behavior and Human Performance*, 3, 157-189.
- Locke, J. H., & Wallace, K. M. (1959). Short marital-adjustment and prediction tests. Their reliability and validity. *Marriage and Family Living*, 21(3), 251-255.
- Lopes, P. N., Salovey, P., & Straus, R. (2003). Emotional intelligence, personality and the perceived quality of social relationships. *Personality and Individual Differences*, 35, 641-658.
- Lykken, D., & Tellegen, A. (1996). Happiness is a stochastic phenomenon. *Psychological Science*, 7(3), 186-189.
- Mayer, J. D., DiPaolo, M., & Salovey, P. (1990). Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli: A component of emotional intelligence. *Journal of Personality Assessment*, 54(3-4), 772-781.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1993). The intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*, 17, 433-442.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1995). Emotional intelligence and the construction and regulation of feelings. *Applied and Preventive Psychology*, 4, 197-208.
- Mayer, J. D., & Geher, G. (1996). Emotional intelligence and the identification of emotion. *Intelligence*, 22, 89-113.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). *What is emotional intelligence?* In P. Salovey & D. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications*. New York: Basic Books. 3-31.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2000). *Models of emotional intelligence*. In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of intelligence*. Cambridge, England: Cambridge University Press. 396-420.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2000). Emotional intelligence: Meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27, 267-298.
- Mayer, J. D., Perkins, D. M., Caruso, D. R. & Salovey, P. (2001). Emotional intelligence and giftedness. *Roeper Review*, 23(3), 131-137.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). Emotional intelligence: Theory, findings and implications. *Psychological Inquiry*, 15(3), 197-215.

- Okanlı, A., & Ekinci, M. (2008). Meme kanserli hasta ve eşlerinin yaşam doyumları duygu kontrol düzeyleri ve evlilik uyumlarının mastektomi öncesi ve sonrası karşılaştırılması. *New/Yeni Symposium Journal*, 46(1), 9-14.
- Onay, M., & Uğur, B. (2011). Sağlıkta memnuniyetin sessiz sihri: Duygusal zekâ. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 23-34.
- Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi (Çok değişkenli analizler)*, Eskişehir: Kaan Kitapevi, 33.
- Özdemir, Ş., Vatandaş, C., & Torlak, Ö. (2009). Sosyal problemleri çözmede aile yaşam döngüsünün önemi. *Aile ve Toplum*, 4(16), 7-18.
- Özer, E. & Deniz, M. E. (2014). Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin duygusal zekâ açısından incelenmesi, *Elementary Education Online*, 13(4), 1240-1248.
- Özgüven, İ. E. (2017). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Özüğurlu, K. (2013). *Evlilik raporu*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Payne, W. (1985). *A study of emotion: developing emotional intelligence; Self-integration; relating to fear, pain and desire*. Dissertation, The Union for Experimenting Colleges and Universities.
- Petrides, K.V. & Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal of Personality*, 15, 425-448.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2003). Trait emotional intelligence: Behavioral validation in two studies of emotion recognition and reactivity to mood induction. *European Journal of Personality*, 17(1), 39-57.
- Petrides, K. V. (2009). *Technical manual for the trait emotional intelligence questionnaires (TEIQue)*. London, England: London Psychometric Laboratory.
- Pillemer, K., & Suitor, J. J. (1991). Marital quality and satisfaction with the division of household labor across the family life cycle. *Journal Of Marriage And The Family*, 53, 221-230.
- Robbinson, S. P. & Judge, T. A. (2017). *Organizational behavior*. Prentice Hall, 134-138.
- Sabatelli, R. M., (1988). Measurement issues in marital research: A review and critique of contemporary survey instruments. *Journal of Marriage and The Family*, 50, 891-915.

- Sardoğan, M.E., & Karahan, T.M. (2005). The effect of human relation skill training program for married couples on the level of marital adjustment of married couples. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 38(2), 89-10.
- Saygılı S. (2000). *Evlilikte mutluluk sanatı*, İstanbul: Türdav Yayınevi.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and individual differences*, 25(2), 167-177.
- Scott, R. L., & Cordova, J. V. (2002). The influence of adult attachment styles on the association between marital adjustment and depressive symptoms. *J Fam Psychol*, 16, 199-208.
- Sezen, L. (2005). Türkiye’de evlenme biçimleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmalar Enstitüsü Dergisi*, 27, 185-195.
- Sıgbatulah, Y. (2018). *Okul öncesi dönemde çocuğu olan evli bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin ve problem çözme becerilerinin evlilik uyumu ile ilişkisi*. Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and The Family*, 38, 15-28.
- Sprecher S. (2002). Sexual satisfaction in premarital relationships: Associations with satisfaction, love, commitment, and stability. *The Journal of Sex Research*, 39, 190-196.
- Stanley S. M., Markman, H. J., & Whitton, S. (2002). Communication, conflict and commitment: insights on the foundations of relationship success from a national survey. *Family Process*, 41, 659-75.
- Sternberg, R. J. (1985). *Beyond IQ: A triarchic theory of human intelligence*. New York, Cambridge University Pres, 45-129.
- Sternberg, R. J. (1999). Successful intelligence: Finding a balance. *Trends in Cognitive Sciences*, 3(11), 436-442.
- Sternberg, R. J. (2005). The theory of successful intelligence. *Interamerican Journal of Psychology*, 39(2), 189-202.
- Suchet, M., & Barling, J. (1986). Employed mothers: Inter role conflict, spouse support and marital functioning. *Journal of Occupational Behavior*, 7, 167-178.

- Şafak-Öztürk, C., & Arkar H. (2014). Evli çiftlerde evlilik uyumu ve cinsel doyum arasındaki ilişkiler. *Literatür Sempozyum*, 1(3), 16-24.
- Şendil, G. & Korkut Y. (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15-34.
- Şener, D., & Terzioğlu, G. (2008). Bazı sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler ile iletişimin eşler arası uyuma etkisinin araştırılması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4(13), 7-20.
- Tarhan N. (2010). *Duyuların dili, duygusal zekâya yeni bir yorum*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Thorndike, E. L. (1920). Intelligence and its uses. *Harper's Magazine*, 140, 227-235.
- Tuğrul, C. (1999). Duygusal Zekâ, *Klinik Psikiyatri*, 1, 12-20.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1997). Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(40), 55-64.
- Tutarel-Kışlak Ş. (1999) Evlilikte uyum ölçeğinin (EUÖ) güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *3P Dergisi*, 7(1), 50-57.
- Tutarel-Kışlak Ş., & Çabukça F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum*, 5, 35-41.
- Tutarel-Kışlak, Ş., & Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum*, 3(9), 61- 68.
- Tutarel-Kışlak Ş. & Göztepe, I. (2012). Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 27-46.
- Üncü, S. (2007). *Duygusal zekâ ve evlilik doyumu ilişkisi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Van Rooy, D. L., Alonso, A., & Viswesvaran, C. (2005). Group differences in emotional intelligence scores: Theoretical and practical implications. *Personality and Individual Differences*, 38(3), 689-700.
- Yalçın, H. (2014). Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 250-261.
- Yeşilyaprak, B. (2001). Duygusal zekâ ve eğitim açısından doğruları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25, 139.
- Yeşilyaprak, B. (2005). *Çalışan anne ve çocuk*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Yıldırım, İ. (1993). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki evli bireylerin uyum düzeyleri.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 1(2), 23-28.

Yılmazçoban, M. (2011). Evlilikte çiftleri etkileyen unsurlar ve arkadaşlık ilkeleri.

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1, 178-95.

8.2. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı, bu anket, Mersin Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nda yürütülen “Evli Kadınlarda Duygusal Zekâ Ve Evlilik Uyumu İlişkisi–Aile Danışmanlığı Merkezi Örneği” çalışması için hazırlanmıştır. Ankete vereceğiniz yanıtlar sadece bilimsel bir çalışmada veri olarak kullanılacak ve kesinlikle başka bir yerde paylaşılmayacaktır. Katılımınız ve samimi yanıtlarınız bu çalışmanın amacına ulaşması için çok değerli ve önemlidir. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Araştırmacı: Halil Özgen

Tel: 0 (531)784 7650

Mail:ozgenhalil@gmail.com

Çalışma	Çalışıyor ☐		Çalışmıyor ☐	
1. Durumunuz				
Eğitim	İlk- Orta ☐	Ön lisans ☐	Lisansüstü ☐	
2. Durumunuz	Lise ☐	Lisans ☐		
Ailenizin toplam aylık geliri	2500 TL ve altı ☐	5001-7500 TL ☐		
3.	2501-5000 TL ☐	7501 TL ve üstü ☐		
Evlilik Öncesi	1 yıldan az ☐		1-3 yıl ☐	3+ ☐
4. Flört Süreniz				
5. Evlenme yaşıınız	17-24 ☐	25-30 ☐	31+ ☐	
6. Evlilik Süreniz	5 yıldan az ☐	11-15 yıl ☐	21+ ☐	
	5-10 yıl ☐	16-20 yıl ☐		
7. Çocuk Sayısı	0 ☐	1 ☐	2 ☐	3+ ☐

8.4. Evlilik Uyum Ölçeği

1. Aşağıdaki ölçek çizgisi üzerinde her şeyi ile şimdiki evliliğiniz mutluluk derecesini en iyi temsil ettiğine inandığınız noktayı X ile işaretleyiniz.

	()	()	()	()	()	()	()	
	Çok mutsuz		Mutlu				Çok mutlu	
			Her zaman anlaşırız	Hemen her zaman anlaşırız	Ara sıra anlaşamayız	Sıklıkla anlaşamayız	Hemen her zaman anlaşamayız	Her zaman anlaşamayız
2. Aile bütçesini idare etme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
3. Boş zaman etkinlikleri	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
4. Duyguların İfadesi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
5. Arkadaşlar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
6. Cinsel İlişkiler	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
7. Toplumsal kurallara uyma (doğru, iyi ve uygun davranış)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
8. Yaşam felsefesi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
9. Eşin akrabalarıyla anlaşma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
10. Ortaya çıkan olumsuzluklar					Erkeğin susması ile	☐		
					Kadının susması ile	☐		
					Karşılıklı anlaşma ile sonuçlanır	☐		
11. Ev dışı faaliyetlerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?		Hepsini	☐	Bazılarını	☐			
		Çok azını	☐	Hiç birini	☐			
12. Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?				Dışarıda bir şeyler yapmayı	☐			
				Evde oturmayı	☐			
12. Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih eder?				Dışarıda bir şeyler yapmayı	☐			
				Evde oturmayı	☐			
13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?		Sık sık	☐	Ara sıra	☐			
		Çok seyrek	☐	Hiçbir zaman	☐			
14. Hayatınızı yeniden yaşasaydınız				Aynı kişiyle evlenirdiniz	☐			
				Farklı bir kişiyle evlenirdiniz	☐			
				Hiç evlenmezsiniz	☐			
15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?		Hiçbir zaman	☐	Nadiren	☐			
		Çoğu konuda	☐	Her konuda	☐			

8.5. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği İzin Formu

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Hakkında Gelen Kutusu x

 Halil Özgen <ozgenhalil@gmail.com> 4 Mayıs Cmt 15:46 (8 gün önce) ☆ ↶ ⋮
Alıcı: edeniz ▾

Engin hocam merhaba.
Ben Halil ÖZGEN. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisiyim. "Evli Kadınların Duygusal Zeka Düzeyleri İle Evlilik Uyumlarının Sosyodemografik Özellikler Açısından İncelenmesi" başlıklı bu tez çalışmam için Duygusal Zeka Özelliği Ölçeğinizi kullanma izni istiyorum. Değerli yardımlarınız için teşekkür ederim.

 edeniz@yildiz.edu.tr 8 Mayıs Çar 01:52 (4 gün önce) ☆ ↶ ⋮
Alıcı: ben ▾

Halil merhaba, ölçek bilgileri ekli dosyada, başarılar dilerim.

Prof. Dr. M. Engin Deniz

Yıldız Technical University
Faculty of Education
Department of Guidance and Psychological Counseling
Davutpaşa/Istanbul

Yıldız Teknik Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

8.6. Evlilik Uyum Ölçeği İzin Formu

 Halil Özgen <ozgenhalil@gmail.com> 19 saat önce ☆ ↶ ⋮
Alıcı: sennurkislak ▾

Şennur hocam merhaba.
Ben Halil ÖZGEN. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisiyim. "Evli Kadınların Duygusal Zeka Düzeyleri İle Evlilik Uyumlarının Sosyodemografik Özellikler Açısından İncelenmesi" başlıklı bu tez çalışmam için Evlilik Uyum Ölçeğinizi kullanma izni istiyorum. Değerli yardımlarınız için teşekkür ederim.

Halil Özgen
05317847650

Evlilikte Uyum Ölçeği ➤ Gelen Kutusu x

 sennur tk 00:56 (11 saat önce) ☆ ↶ ⋮
Alıcı: ben ▾

Merhaba,
Ekte ölçek ve makale var. Çalışmanızda kullanabilirsiniz.
Puanlamayı doğru yapmak için makalenin tümünü iyi okuyunuz.
İyi günler
Şennur Kışlak

Prof.Dr.Şennur Tutarel Kışlak
Ankara Üniversitesi
DTCF Psikoloji Bölümü
Klinik Psikoloji Anabilim Dalı
Sıhhiye-Ankara
0312 310 32 80/1401

8.7. Çağ Üniversitesi İzin Belgesi

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
ÇAĞ UNIVERSITY

SAYI : 23867972/ 278
KONU: Tez Anket İzini Hakkında

05.03.2019

T.C.
ÇALIŞMA AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
ADANA AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR İL MÜDÜRLÜĞÜNE
ADANA

1. Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında kayıtlı olup, programdaki kaydı halen devam etmekte olan ve tez aşamasına geçmiş olan 201610087 numaralı Halil ÖZGEN,* Evlilikte Sorun Yaşayan Çiftlerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Sosyo Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışmasını Üniversitemiz öğretim üyesi olan Doç. Dr. Murat KOÇ danışmanlığında halen yürütülmektedir.

2. Adı geçen öğrencinin bu tez çalışması kapsamında Adana Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı Özel Kariyer Aile Danışma Merkezine başvuran evli çiftlere uygulanmak üzere kopyası Ek'te sunulan anket uygulamasının yapılması planlanmıştır.

3. Bu kapsamda, adı geçen öğrencinin bu tez çalışması ile ilgili Ek'lerde sunulan anketi uygulayabilmesi için gerekli iznin verilmesi makamlarının tevsiplerine maruzdur.

Arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Murat KOÇ

EKLERİ: 2 (iki) Sayfa Anket Formu Listesi.

ADANA VALİLİĞİ	
AİLE, ÇALIŞMA SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜ	
KAYIT	TARİH 12-06-2019
	SAYI 1237556
HAVALE	GEREĞİ AHMET SEZEN
	BİLGİ
DOSYANO	
EKLER	2

8.8. Anket Uygulama Onay Yazısı

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

Sayı : 21111878-500-E.1491848
Konu : Halil ÖZGEN (Tez Çalışılması)

18.06.2019

ÖZEL KARİYER AİLE DANIŞMA MERKEZİNE

İlgi : Çağ Üniversitesi'nin 05.03.2019 tarihli ve 278 sayılı yazısı.

Çağ Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans Bölümü öğrencisi Halil ÖZGEN hakkındaki ilgi yazıda, adı geçen "Evlilikte Sorun Yaşayan Çiftlerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Sosyo Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışmasını merkezinizde yapacağının planlandığı belirtilmektedir.

Söz konusu çalışmanın kurumunuz idarecilerinin gözetim ve denetiminde olacak şekilde çalışmaya katılacak çiftlerin gönüllülüğü esas alınarak uygulamalarda elde edilecek kimlik bilgilerinin ve özel hayatın gizliliğine riayet edilmesi, ses ve görüntü kaydı alınmaması, kuruluş işleyişini aksatmayacak biçimde uygulanması ve araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlamadan önce kurum izni alınması koşulları ile tez anket çalışmasını yapması hususunda;

Gereğini rica ederim.

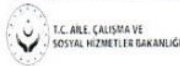
 e-imzalıdır

Faruk TAŞTEPE
İl Müdür Yardımcısı

Ek : Valilik Olur'u ve ekleri (5 sayfa)

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır
18.06.2019

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu çerçevesinde güvenli elektronik imzalı aslı ile aynıdır.

Evrak Doğrulama Kodu : KFUMRTNPCHPSJZRFNYRD Evrak Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>
Şehitler Bulvarı Toros Mahallesi 78029 Sokak No : 3
Çukurova/ADANA
(322)458 84 24
(322)458 84 23

Bilgi için: Betül AKIN
Sürekli İşçi

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

Sayı : 18113529 /903.99/1488412
Konu : Halil ÖZGEN (Tez Çalışması)

17./06/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Çağ Üniversitesi'nin 05.03.2019 tarih ve 278 sayılı yazısı.

Çağ Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans Bölümü öğrencisi Halil ÖZGEN hakkındaki ilgi yazıda, adı geçeninin "Evlilikte Sorun Yaşayan Çiftlerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Sosyo Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışmasını İl Müdürlüğümüze bağlı Özel Kariyer Aile Danışma Merkezinde yapacağını planlandığı belirtilmektedir.

Söz konusu çalışmanın kuruluş idarecilerinin gözetim ve denetiminde olacak şekilde çalışmaya katılacak çiftlerin gönüllülüğü esas alınarak uygulamalarda elde edilecek kimlik bilgilerinin ve özel hayatın gizliliğine riayet edilmesi, ses ve görüntü kaydı alınmaması, kuruluş işleyişini aksatmayacak biçimde uygulanması ve araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce kurum izni alınması koşulları ile tez anket çalışması yapma izni verilebilmesi hususunu:

OLUR' larınıza arz ederim.

Zeynel Abidin KOÇ
İl Müdürü

OLUR
14/06/2019
Huriye KÜPELİKAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

9. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Halil ÖZGEN
Doğum Yeri : Adana
Doğum Yılı : 1975
E-mail adresi : ozgenhalil@gmail.com
Telefon : 0 (531) 784 76 50

Öğrenim Durumu

- Süleyman Demirel Üniversitesi
- Anadolu Üniversitesi
- Çağ Üniversitesi

Üniversite Onaylı Eğitimler

- Bilişsel Davranışçı Terapi
- Aile Danışmanlığı
- Aile - Yaşam Koçluğu
- Cinsel Terapi
- Öğrenci Koçluğu
- Objektif Testler Uygulayıcı
- Wicr Zekâ Testi Uygulayıcı
- MMPI Kişilik Testi Uygulayıcı